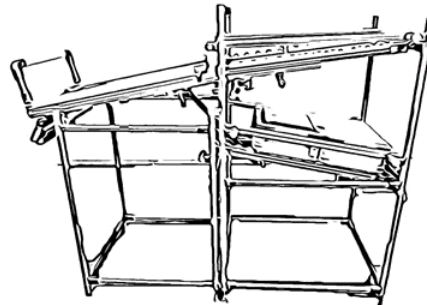

การฝึกยกระดับฝีมือ

หลักสูตร คาราคุริ ไคเซ็น (Karakuri Kaizen)

ประวัติวิทยากร Trainer History

นายไชยา เขพันดุง
(อาจารย์ หยอย)

ประสบการณ์สอนและผลงาน

- ผู้สอนระบบ 5ส ภายในโรงงาน (5S Master สสท)
- ผู้สอนระบบ TPM ภายในโรงงาน (สสท)
- ผู้สอน TPS (TBKK Production System) (DTAT)
- ผู้สอนระบบ QCC (Quality Control Circle)) (DTAT)
- ผู้สอน Quality Awareness, ผู้สอนเครื่องมือวัด) (DTAT)
- ผู้สอน Trainer STEM ในสถานศึกษา (DTAT)
- ผู้สอน Team Building (DTAT)
- ผู้สอน Monizukuri DNA (DTAT)
- ผู้สอนระบบการ Kaizen&Karakuri Kaizen Supplier (DTAT)

(สสท) =สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น) (DTAT)=DENSO Training Academy Thailand)

หัวข้อบรรยาย

- ระบบ 5ส,สำหรับหัวหน้างาน,ระบบ 5ส การตรวจประเมิน
- ระบบ TPM ทั่วไป,สำหรับหัวหน้างาน
- ระบบ สำหรับการตรวจประเมิน
- TPS พนักงาน, TPS สำหรับหัวหน้างาน
- QCC (Quality Control Circle) , QCC 7 Tool,เครื่องมือวัด
- Monozukuri DNA, Quality course& PD Course
- Training STEP ในสถานศึกษา
- Quality Awareness
- Kaizen และการประเมิน
- การนำ Karakuri Kaizen ไปใช้ในงาน

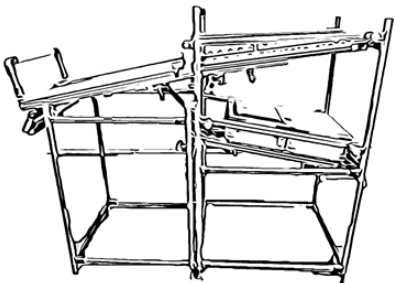
วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ ทักษะตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบ
กลไกคาราคุรีโคเซ็นและนำไปใช้เพื่อปรับปรุง ในการผลิตได้

- 1.1 เข้าใจหลักการและแนวคิดของ กลไกคาราคุรี ระดับพื้นฐาน
- 1.2 นำเทคนิคที่เรียนรู้ไปพัฒนาและปรับปรุงโดยใช้ กลไกคาราคุรี
- 1.3 ออกแบบ กลไกคาราคุรี ระดับพื้นฐานได้

เป้าหมาย

- 1.1 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ต้องเข้าอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80%
- 1.2 ผ่านการประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 80%

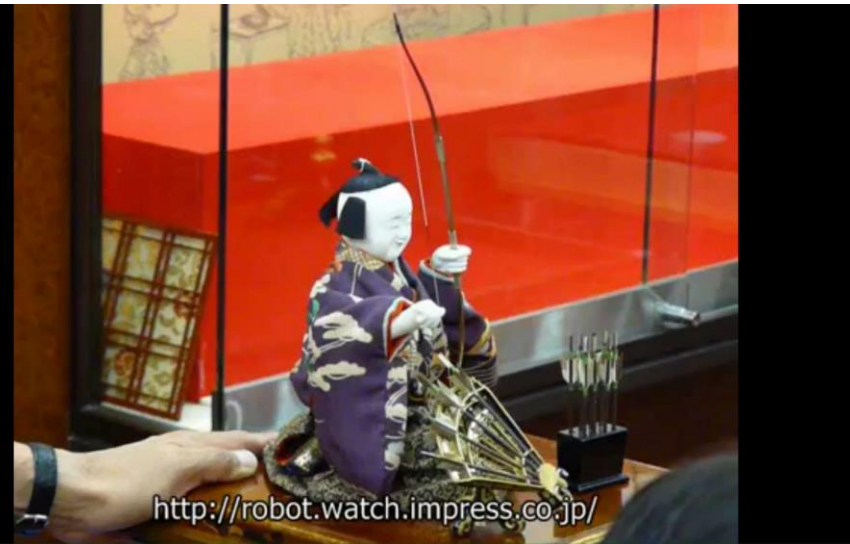
ความเป็นมา Karakuri

คำว่า Karakuri เป็นภาษาญี่ปุ่น เขียนด้วยตัวคันจิที่มีรากศัพท์จากคำเส้นด้าย ซึ่งหมายความว่า การชักใยโดยเส้นด้าย โดยมีที่มาคือตุ๊กตาที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้สร้าง โดยการใช้ กลไก ง่ายๆในการทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่ละเอียดซับซ้อน

สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของคาราคูริในญี่ปุ่น คือ ตุ๊กตา Karakuri ที่มี "ตุ๊กตายกขา" และ เด็กยิงธนู (บันทึกเกี่ยวกับกลไกที่ใช้ในพวงนาฬิกาและตุ๊กตาเชิงกล) ยุค เอโดะ ราวๆปี พศ 2340 ตุ๊กตานี้ถือว่าเป็น ต้นตำรับหุ่นยนต์ในปัจจุบันเลยก็ว่าได้

ตุ๊กตายกขา

ตุ๊กตายิงธนู

ลักษณะพิเศษดังกล่าวของ Karakuri คือ การเคลื่อนไหวแบบ อนาล็อก ที่ไม่มีแรงขับเคลื่อนเชิง วิทยาศาสตร์ หรือ อุปกรณ์ควบคุม เช่น มอเตอร์ หรือ เซ็นเซอร์ แต่ เป็น การใช้ เกลียวสปริง หรือ ฟันเฟือง

ความหมาย

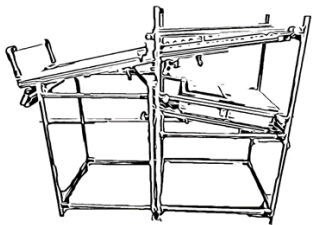
Karakuri คือ ถ้าแปลความหมายง่ายๆ สั้นๆ ก็คือกลไกนั่นเอง

Karakuri (คาราคูริ)

เราให้นิยามคำว่า Karakuri ก็คือกลไกพื้นฐาน เช่น รอก พื้น เอียง คาน สปริง เฟือง ตั้มน้ำหนัก ฯลฯ มาทำให้เกิดมาทำให้เกิดการเคลื่อนไหวย่างต่อเนื่องให้เป็นระบบ และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยมีเป้าหมายคือ

LCA (Low Cost Automation หรืออุปกรณ์เครื่องจักรในราคาถูกลง)

องค์กรส่วนใหญ่จึง เปลี่ยนมาใช้คาราคูริในการเคลื่อนย้าย และผลิตชิ้นงาน

TOYOTA

ISUZU

MITSUBISHI

DENSO

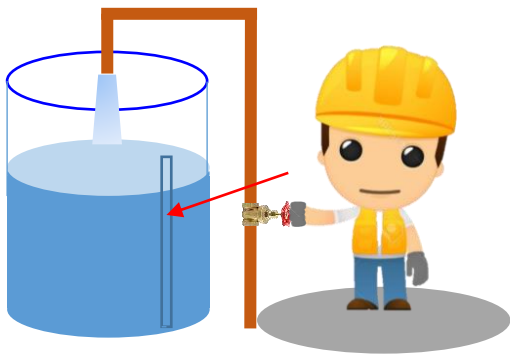
TBK Group

การควบคุมแบบต่างๆ

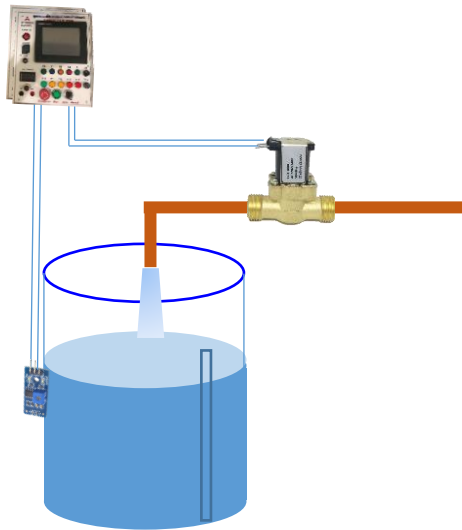
Karakuri Kaizen

เป็น **Low cost Automation**

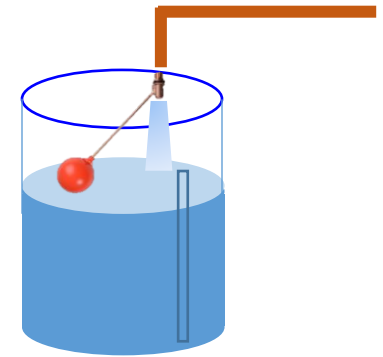
ที่ช่วยให้ทำงานได้สะดวกและรวดเร็ว ปลอดภัย ลดงานเสี่ยง

Manual Control

Automatic Control
Automation

Karakuri Kaizen
Low-Cost Automation

ลักษณะเด่น Karakuri Kaizen

- 1. ทำได้ง่าย** : กลไกง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สามารถแก้ไขซ่อมแซมตัวเอง
- 2. สามารถสร้างได้เอง** : เพียงแค่ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ สามารถประดิษฐ์ผลงานขึ้นมาใช้ได้
- 3. มีต้นทุนที่ต่ำ** : (วัสดุ, เวลา, ค่าแรง, พลังงาน) ตามแนวคิด Slim&Simple
- 4. ประหยัดพลังงาน** : การขับเคลื่อนเกิดจากกลไก ไม่ได้ใช้พลังงานมอเตอร์ หรือ ไฟฟ้า ที่เป็นแหล่งของกำลัง
- 5. พัฒนาบุคลากร** : พนักงานเกิดการพัฒนา และปรับปรุงสภาพหน้างานของตนเอง จึงเป็นการพัฒนาตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในงาน

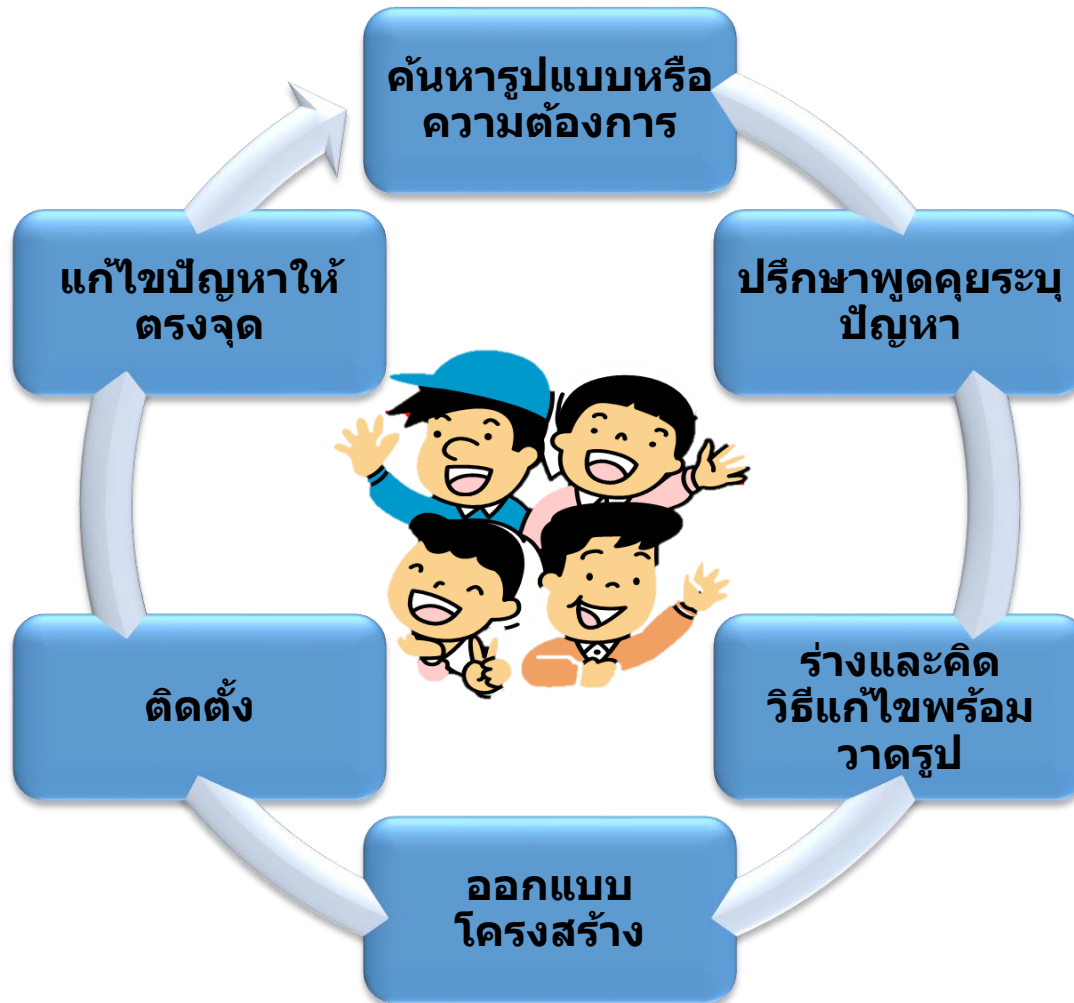

ผลที่ได้จากการทำ Karakuri Kaizen

- ช่วยปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการผลิตให้มีต้นทุนต่ำ
- ช่วยพัฒนาทักษะของพนักงานเมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน
- ปรับปรุงสภาพแวดล้อม ความปลอดภัย
- ปรับปรุงเครื่องมือลดแรงงาน
- กระตุ้นศักยภาพในการพัฒนาของบริษัท
- ควบคุมจากการมองเห็น
- ลดความสูญเปล่าด้วยการทำให้เป็นอัตโนมัติ

“ปรับปรุงกระบวนการทำงาน ต้องคิดและทำทุกวัน”

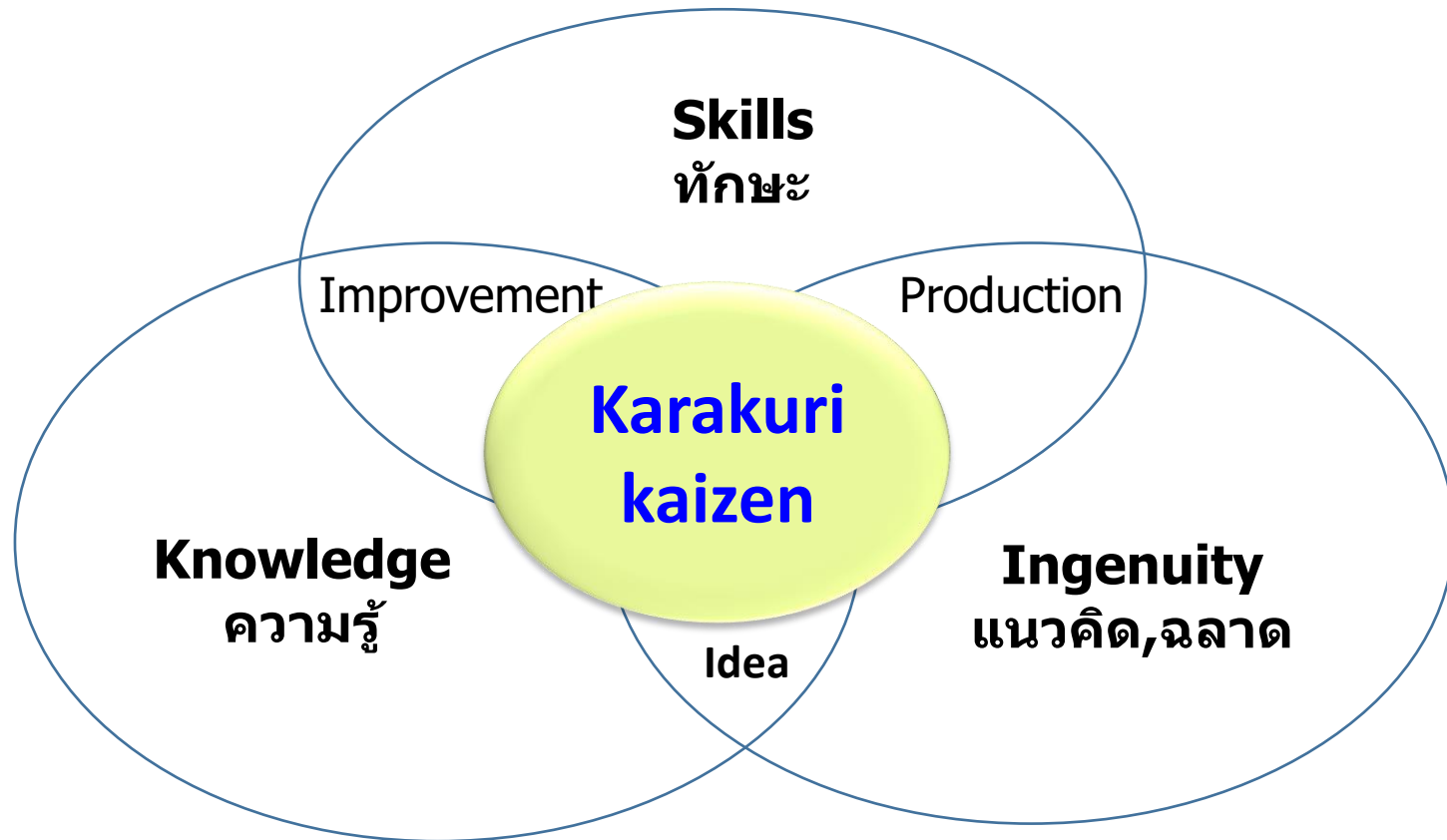
Cycle Karakuri Kaizen

“ พนักงานจะได้รับความรู้และเทคนิคเพื่อส่งเสริมกิจกรรมไคเซ็นได้ด้วยตัวเอง ”

สร้างคนอย่างไร ในการเรียนรู้ Karakuri kaizen

กระบวนการที่จะนำไปสู่ Karakuri Kaizen ได้นั้น ถ้ามองที่ตัวบุคคล บุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติอย่างไร ถึงจะครบเงื่อนไขในการทำให้เกิด Karakuri Kaizen ได้

องค์ประกอบที่จะนำไปสู่ Karakuri Kaizen

ประกอบด้วย 3 สิ่งดังนี้

1. Ingenuity แนวคิด,ฉลาด

ต้องมีจินตนาการ Idea การที่จะเกิดคาราคูริไคเซ็นได้นั้น ผู้คิดต้องสัมผัสกับปัญหาหรือข้อจำกัดต่างๆ ความเหนื่อยยาก ความต้องการที่อยากทำงานได้ง่ายและสบายขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดของความคิดหรือไอเดียต่างๆ ที่มีความสร้างสรรค์

การกำหนดความคิดที่เป็นหลักการหรือกลไกให้เป็นรูปแบบได้ จะมีผลต่อการเกิดไอเดียเป็นอย่างมาก

“แรกๆอาจคิดไม่ออก แต่ถ้าพยายามบ่อยๆจะสำเร็จได้”

องค์ประกอบที่จะนำไปสู่ Karakuri Kaizen

แนวคิดในการเกิด Idea

- เปลี่ยนทิศทาง ย้อนกลับ แทนที่
- เปลี่ยนจากด้านขวาและด้านบน
- เปลี่ยนจากแนวตั้งเป็นแนวนอน
- การเกิดเรื่องซ้ำๆ กัน
- ทำให้แรงมากขึ้น โดยใช้หลักการของคาน
- ใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนรูปร่างหรือรูปทรง
- เคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งเป็นเส้นตรง
อ้อม ฯลฯ

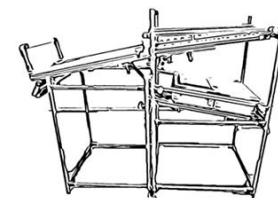

องค์ประกอบที่จะนำไปสู่ Karakuri Kaizen

2. Knowledge

- 2.1) ร่างและคิดวิธีการแก้ไขปัญหานั้นโดยการวาดรูป
- 2.2) นำกลไกแต่ละแบบวางในตำแหน่งที่เราต้องการให้วัตถุเคลื่อนที่อย่างสัมพันธ์กัน
- 2.3) ออกแบบโครงร่างหรือโครงสร้างของสิ่งที่จะทำ

ดังนั้นเราควรที่จะมีความรู้ ดูและมองออก ถึงการที่จํานำกลไกแบบไหนมาใช้งาน

“ถ้าเรารู้หลักการทํางานของกลไก เราก็จะรู้ว่าอะไรเข้ามาช่วยในการสร้าง **Karakuri Kaizen ”**

องค์ประกอบที่จะนำไปสู่ Karakuri Kaizen

3.Skills

สามารถทำงาน Handmade ได้ดี รู้จักเลือกวัสดุ เลือกแบบเป็น รู้ว่าวัสดุมาประกอบอะไรได้บ้าง ซึ่งไม่ได้อาศัยเทคนิคพิเศษเข้ามาเกี่ยวข้อง

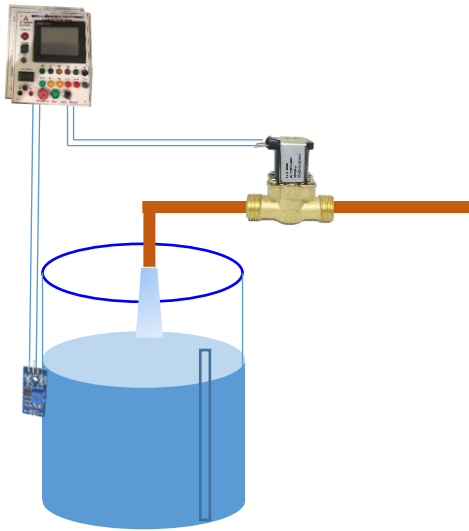
“การเริ่มลงมือทำทุกวันๆ เรามีทักษะความชำนาญ”

กุญแจหลักเพื่อการสร้างสรรค์ Karakuri kaizen

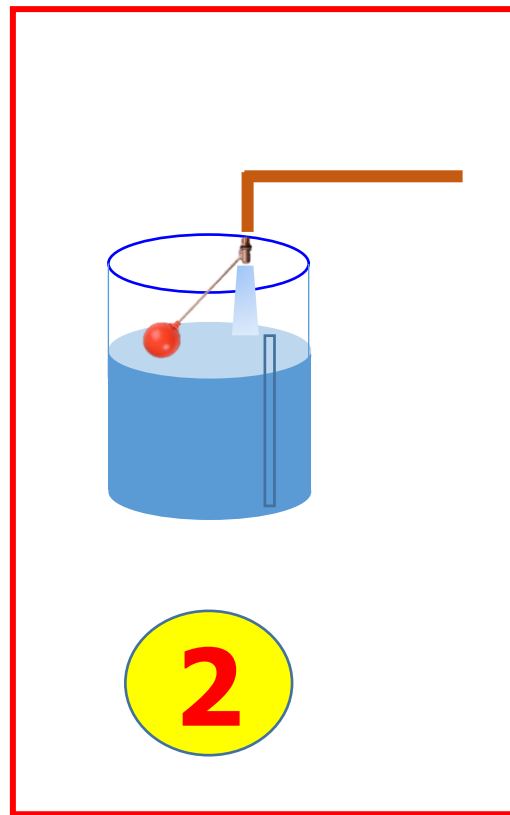
- คิดแบบพื้นฐาน จริงจัง อดทน จนกว่าจะมีไอเดียใหม่ๆเกิดขึ้น
- การเลียนแบบ คือ จุดเริ่มต้นที่ดีในการคิดไอเดียต่อไป ดังนั้น สิ่งสำคัญคือต้องอย่าละอายเป็นการทำเลียนแบบตัวอย่างที่ดี
- กุญแจสำคัญของ Karakuri kaizen นั้นจะซ่อนอยู่ในชีวิตประจำวัน หรือ ในของเล่น
- ใช้ลักษณะพิเศษของชิ้นงานให้เป็นประโยชน์
- ภาพในอุดมคติของผู้ปฏิบัติงานเองและการให้กำลังใจจากหัวหน้า
- ทดลองทำจากโมเดลจำลองแบบง่ายๆก่อน

ทบทวนความเข้าใจ

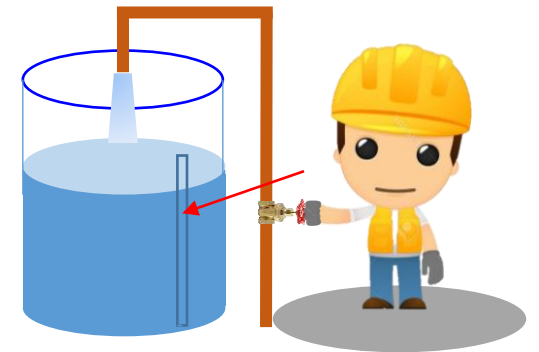
ข้อใดคือ **Karakuri Kaizen**?

1

2

3

ทบทวนความเข้าใจ

ลักษณะเด่น Karakuri Kaizen

- 1. ทำได้ง่าย** : กลไกง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สามารถแก้ไขซ่อมแซมได้เอง
- 2. สามารถสร้างได้เอง** : เพียงแค่ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ สามารถประดิษฐ์ผลงานขึ้นมาใช้ได้
- 3. มีต้นทุนที่ต่ำ** : (วัสดุ, เวลา, ค่าแรง, พลังงาน) ตามแนวคิด Slim&Simple
- 4. ประหยัดพลังงาน** : การขับเคลื่อนเกิดจากกลไก ไม่ได้ใช้พลังงานมอเตอร์ หรือ ไฟฟ้า ที่เป็นแหล่งของกำลัง
- 5. พัฒนาบุคลากร** : พนักงานเกิดการพัฒนา และปรับปรุงสภาพหน้างานของตนเอง จึงเป็นการพัฒนาตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในงาน

“ ทำไมต้องทำไคเซ็น ”

คือ การเลือกงานที่ต้องการทำให้ดีขึ้น มาทำการปรับปรุง
แก้ไข โดยการลดหรือกำจัดความสูญเปล่า ทำอย่างต่อเนื่อง
และสม่ำเสมอ

ยากลำบาก → สะดวกสบาย

เสี่ยง →ปลอดภัย

ทำงานเดิมๆซ้ำๆ → ทำงานง่าย สนุก น่าสนใจ

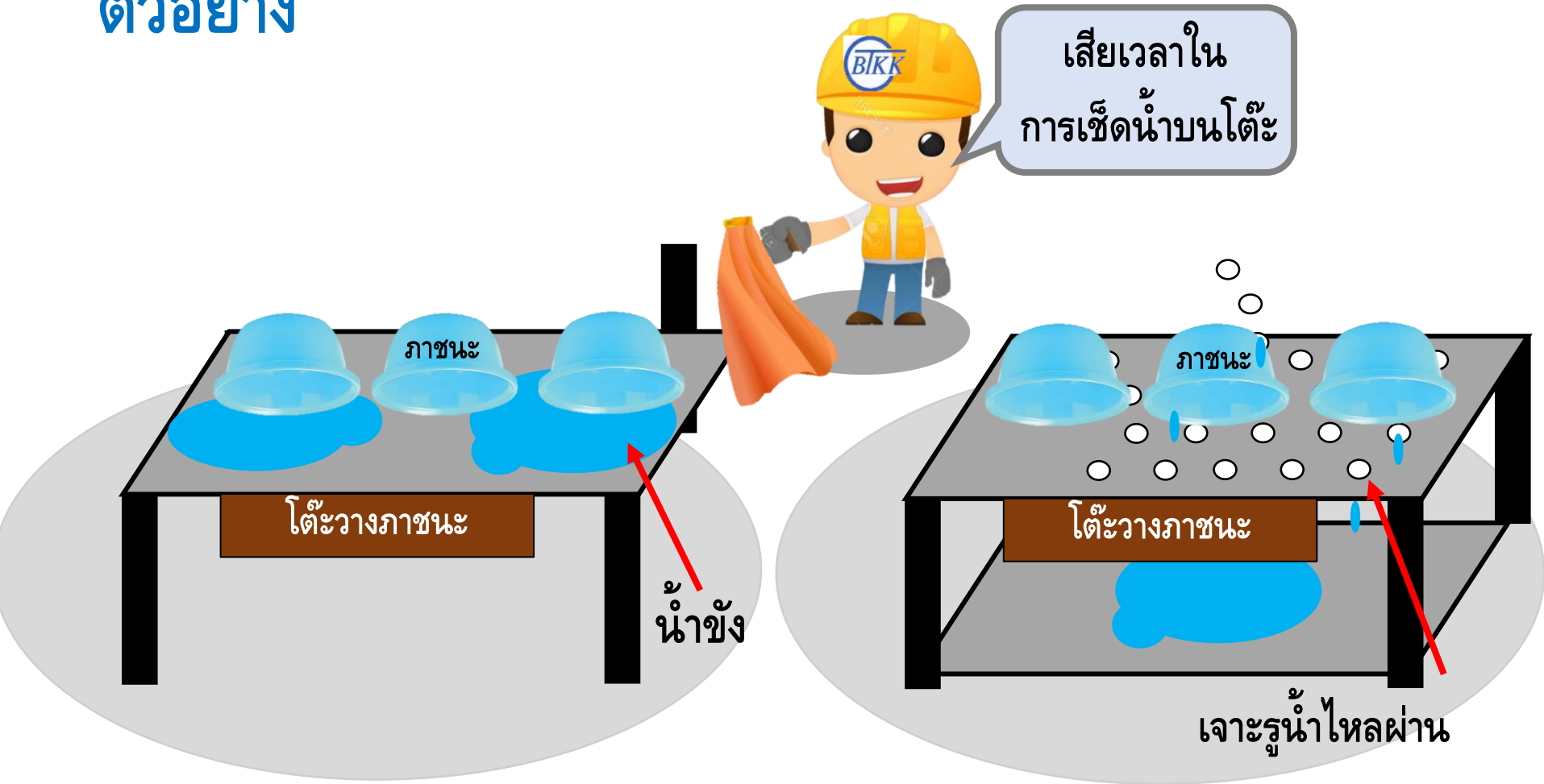
คือ โคเซ็น

การปรับปรุงวิธีการถึงแม้จะเพียงเล็กน้อยก็ตาม

และทำให้ปัญหานั้นหมดไป ไม่เกิดขึ้นอีก

ตัวอย่าง

โต๊ะวางภาชนะมีน้ำขัง

ไม่ถูกสุขลักษณะหากมีน้ำขัง

การไคเซ็น

ไม่มีน้ำขังบนโต๊ะวางภาชนะ

ถูกสุขอนามัย

เครื่องมือกำจัดความสูญเปล่า [Muda]

ECRS

เป็นหลักการที่ประกอบด้วย **การกำจัด (Eliminate)** , **การรวมกัน (Combine)** , **การจัดใหม่ (Rearrange)** และ **การทำให้ง่าย (Simplify)** ซึ่งเป็นหลักการง่ายๆ ที่สามารถใช้ในการเริ่มต้นลดความสูญเปล่าหรือ MUDA ลงได้เป็นอย่างดี

1. การกำจัด [Eliminate]

คือ การตัดขั้นตอนการทำงานที่ไม่จำเป็นในกระบวนการออกไป (ลด , ยกเลิก)

ตัวอย่าง การกำจัด [Eliminate]

Eliminate (กำจัด , ยกเลิก)

เรื่อง : ยกเลิกการใช้ถุงพลาสติก

ก่อนปรับปรุง

สภาพปัจจุบันและปัญหา :

ปัจจุบันใช้ถุงพลาสติกในการใส่งานทำให้สิ้นเปลือง และ เกิดความสูญเปล่า(Muda)ในเรื่องของเวลาในการเปลี่ยนกล่อง

กล่องเปล่ารองด้วย
ถุงพลาสติกใสงาน

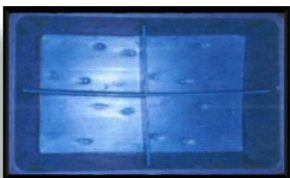

เมื่อใส่งานเรียบร้อยใช้
ถุงพลาสติกคลุมชิ้นงานเพื่อ
ป้องกันสิ่งสกปรก

การแก้ไขปรับปรุง :

ปรับปรุงโดยเปลี่ยนจากการใช้ถุงพลาสติกเป็นฝาปิดกล่องแทนซึ่งช่วยลดความสูญเปล่า (Muda) ในเรื่องของเวลาในการเปลี่ยนกล่องและลดการสิ้นเปลืองการใช้ถุงพลาสติก

หลังปรับปรุง

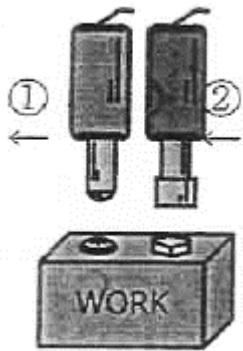

เปลี่ยนมาใช้ฝากล่องในการป้องกันสิ่ง
สกปรกช่วยลดการใช้ถุงพลาสติกและ
เวลาในการเปลี่ยนกล่อง

2. การรวมกัน [Combine]

คือ การรวมขั้นตอนการทำงานเข้าด้วยกัน เพื่อประหยัดเวลาหรือแรงงานในการทำงาน

สภาพปัจจุบัน

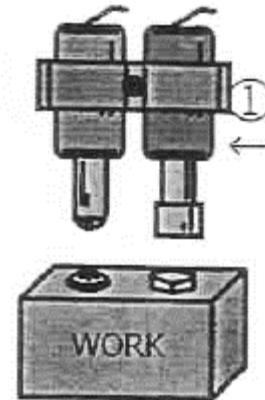

ขั้นตอนด้วยประแจทอร์ค 2 ตัว
โดยขั้นทีละตัว

ลองเอามารวมกันได้ไหม ?
เอามาประกอบเข้ากันได้ไหม ?
ถ้าทำพร้อมกันละ?

ปรับปรุง

ขั้น 2 ตัวพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

ตัวอย่าง การรวมกัน [Combine]

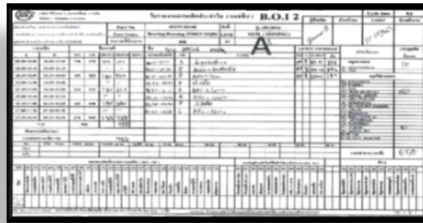
Combine (รวมกัน)

เรื่อง : ใบรายงาน

ก่อนปรับปรุง

สภาพปัจจุบันและปัญหา :

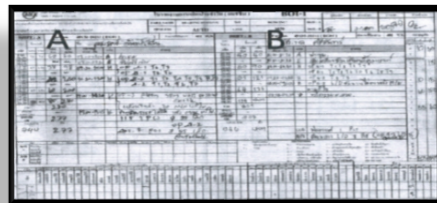
ปัจจุบันใบรายงานสามารถใช้เขียนได้ใบละหนึ่งกะ ทำให้ในหนึ่งเดือนใช้กระดาษประมาณ 4,000 แผ่น

ใบรายงานสามารถเขียน
ได้ครั้งละหนึ่งกะ

การแก้ไขปรับปรุง :

ปรับปรุงโดยเปลี่ยนฟอร์มใบรายงานให้สามารถเขียนได้ทั้งสองกะในใบเดียวและพื้นที่ในการเขียนยังคงเพียงพอและข้อมูลเก่ายังคงเหมือนเดิมสามารถลดการใช้กระดาษลงได้ครั้งหนึ่งประมาณ 2,000 แผ่นและช่วยแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในแต่ละกะรวมทั้งยังช่วยลดเวลาในการเตรียมใบรายงานได้หนึ่งกะ

ใบรายงานสามารถเขียนได้สองกะในใบเดียวช่วย
ประหยัดกระดาษและช่วยให้มองเห็นการ
เปลี่ยนแปลงในแต่ละกะได้ง่ายขึ้น

หลังปรับปรุง

3. การจัดใหม่ [Rearrange]

คือ การจัดขั้นตอนการผลิตใหม่เพื่อให้ลดการเคลื่อนที่ที่ไม่จำเป็น หรือ การรอคอย

ถ้าสลับลำดับละ ?
ถ้าเปลี่ยนวิธีเป็นวิธีอื่นละ ?
ถ้าหยิบสลับกับสิ่งอื่นละ ?

สภาพปัจจุบัน

เมื่อทำการขันชิ้นงานเสร็จต้อง
หมุนทั้งหมด 2 ครั้งถึงจบ Process

ปรับปรุง

ทำการสลับลำดับงานให้เหลือ
การหมุนแค่เพียง 1 ครั้ง

ตัวอย่าง การจัดใหม่ [Rearrange]

Rearrange (การจัดใหม่)

เรื่อง : จัด Partition ใหม่

ก่อนปรับปรุง

สภาพปัจจุบันและปัญหา :

กล่องใส่งานเดิมมีรูปแบบ Partition กันให้สามารถใส่งานได้ 5 Pcs/box ทำให้งานเต็มกล่องเร็วเสียเวลาในการเปลี่ยนกล่อง และต้องใช้กล่องเยอะเปลืองพื้นที่วางงาน

กล่องใส่งานมีรูปแบบ Partition กันให้สามารถใส่งานได้ น้อยทำให้งานเต็มกล่องเร็วเสียเวลาในการเปลี่ยนกล่อง และเปลืองพื้นที่ในการวางงาน

การแก้ไขปรับปรุง :

ปรับปรุงโดยจัดเรียง Partition รูปแบบใหม่ให้สามารถใส่งานได้มากขึ้นและไม่มีผลต่อเรื่องคุณภาพงาน เป็น 8 Pcs/box (เพิ่มขึ้น 3 Pcs.) ทำให้ลดเวลาในการเปลี่ยนกล่องเมื่องานเต็ม, ลดการใช้พื้นที่การวางกล่องงานและลดปริมาณการใช้งานกล่องซึ่งสามารถนำกล่องไปใช้กับงาน Model อื่นได้

จัดเรียง Partition รูปแบบใหม่สามารถใส่งานได้มากขึ้นลด เวลาเปลี่ยนกล่องเมื่องานเต็ม , ลดพื้นที่การวางกล่องงาน , ลด ปริมาณการใช้งานกล่องสามารถเอาไปใช้กับ Model อื่นได้

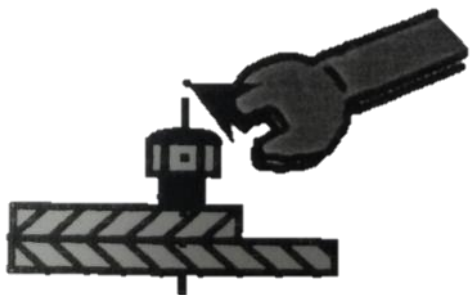
หลังปรับปรุง

4. การทำให้ง่าย [Simplify]

คือ การปรับปรุงการทำงานให้ง่ายและสะดวกขึ้น โดยอาจจะออกแบบจิ๊ก (jig) หรือ fixture เข้าช่วยในการทำงานเพื่อให้การทำงานสะดวกและแม่นยำมากขึ้น

ถ้าทำให้เป็น Unit Simple ละ ?
ถ้าทำตัวจับยึดง่ายๆ ละ ?

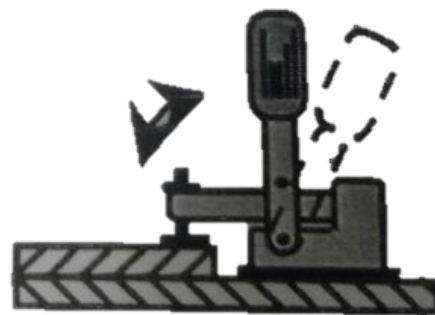
สภาพปัจจุบัน

ต้องใช้ประแจขันยึด
ชิ้นงานกับแผ่นรอง

ปรับปรุง

ทำอุปกรณ์จับยึดง่ายๆ
เพียงใช้มือโยก

ตัวอย่าง การทำให้ง่าย [Simplify]

Simplify (ทำให้ง่าย)

เรื่อง : การ Packing งาน

สภาพปัจจุบันและปัญหา :

งาน Spare part ที่ Pack เป็นกล่องกระดาษเมื่อพันฟิล์มแล้วเกิดปัญหากล่องยุบตัวด้านข้างบริเวณมุม Pallet ทั้ง 4 ด้าน ทำให้ลูกค้าอาจเคลมงานได้เนื่องจากกล่องชำรุด

กล่องกระดาษเมื่อพันฟิล์มแล้วทำให้มุม Pallet ทั้ง 4 ด้านยุบตัว

ก่อนปรับปรุง

การแก้ไขปรับปรุง :

ปรับปรุงโดยการนำขอบกระดาษที่มากับงาน CKD มาทำเป็นมุมฉากกับงานที่จะพันฟิล์มเพื่อป้องกันกล่องยุบตัวทั้ง 4 ด้าน

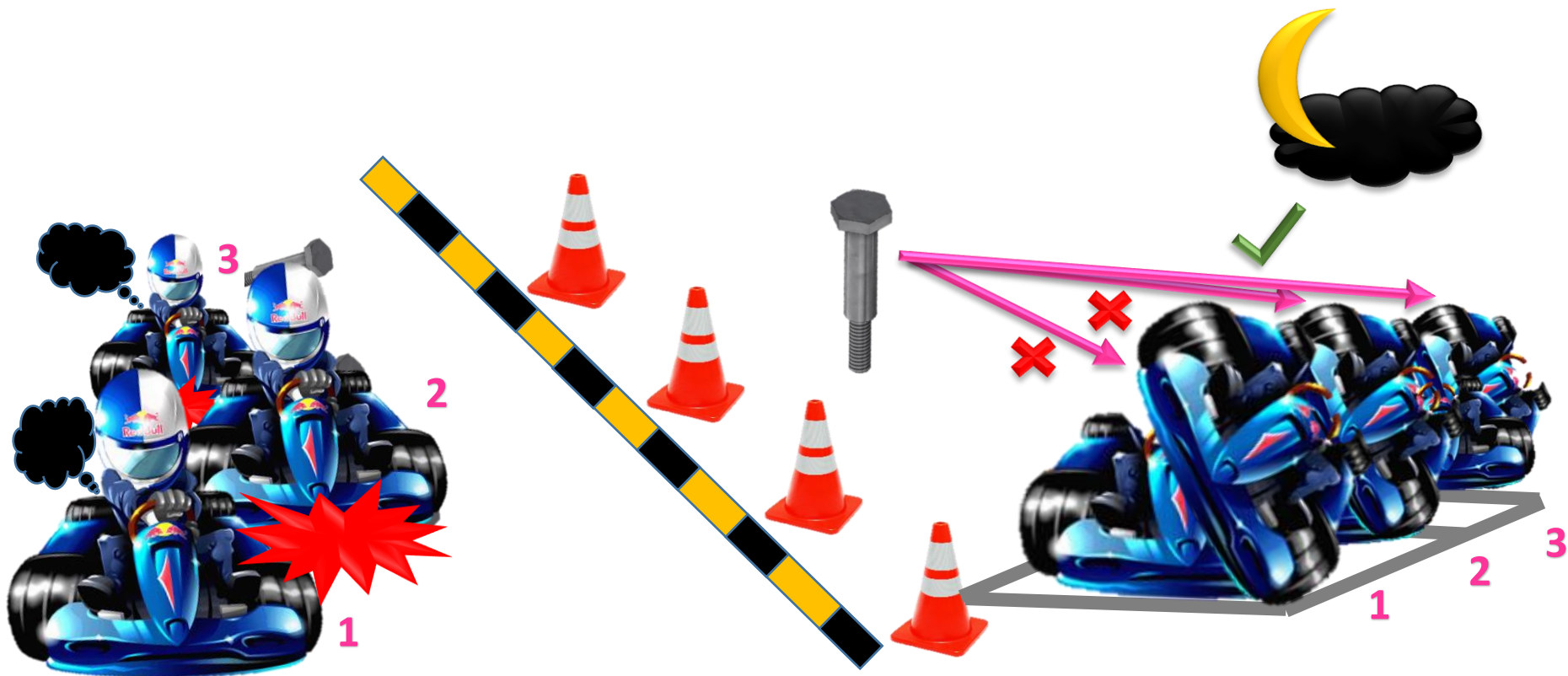
นำขอบกระดาษมาทำเป็นมุมฉากกับงานที่จะพันฟิล์มทำให้ป้องกันการยุบตัวทั้ง 4 ด้าน

หลังปรับปรุง

ตัวอย่าง

รถ โกลคาร์ตในสวนสนุกที่ให้เด็กขับชนกันทุกๆเย็นจะมีการ เก็บน็อต ที่หลุดจากรถไปซ่อม โดยต้อง

“ **พลิกรถ** ” ดูว่าหลุดจากคันไหนซึ่งมี 20 คันวันไหนโชคร้ายก็เจอคันสุดท้าย โชคดีก็เจอตั้งแต่คันแรก...

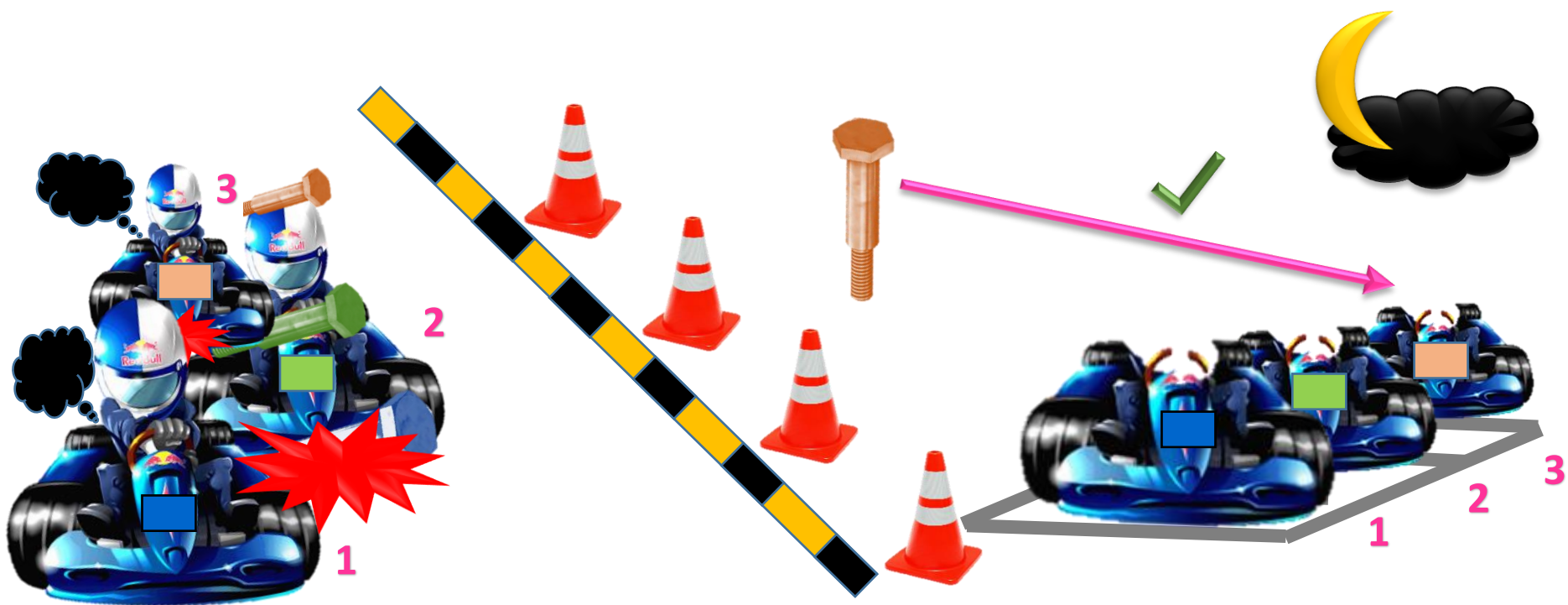

ตัวอย่าง

จะ ไคเซ็น
ยังไงดีนะ ?

เราอาจจะไคเซ็นง่ายๆ โดยการ
“ทาสีน็อต” และ “ทาสีรถ” ให้ เหมือนกัน

ตัวอย่าง

แต่ก็มีคนแย้งว่า

“มันเป็นไคเซ็นที่ ไม่ได้แก้ปัญหาที่ต้นตอ ควรจะคิดนวัตกรรมที่ ไม่หลุดถึงจะเป็นการไคเซ็นที่ดี ”

แต่ แน่หอน เราก็คควรมีการไคเซ็น ทั้ง 2 แบบ โดยการ

“พัฒนานวัตกรรมพิเศษไปด้วย”

(แต่ก็อาจจะใช้เวลานาน)

ซึ่งระหว่างนี้ก็ควรทำการ

ข้อคิดที่ได้จากตัวอย่างการ

Kaizen

“

”

ความคิดที่ดีแต่ยังไม่ถูกนำมาปฏิบัติ
มีค่าน้อยกว่าความคิดเล็กๆที่ถูกนำมาปฏิบัติแล้ว

วิธีการส่งผ่านแรง

- คาน ดุลน้ำหนัก
- ฟันเฟือง
- รอก
- ลูกเบี้ยว
- การเชื่อมโยง
- คันโยก รางเลื่อน
- แรงสั่นสะเทือน
- เชือก ลวด บาร์ ลูกกลม
- รางไหล
- อื่นๆ
- โรลเลอร์ สายพานเอียง
- บันได
- กังหัน
- ความต่างระดับ
- ความต่างอุณหภูมิ
- กังหันน้ำ
- แรงคืบตัว
- สภาวะก๊าซ/ของเหลว
- เกลียว
- สปริง ยาง พลาสติก
- ลูกสูบ

แหล่งกำเนิดแรง

- แรงโน้มถ่วง
- แรงยืดหยุ่น
- แรงจากการเคลื่อนไหวนไหวของเครื่องจักร
- แรงดัน
- การลอยน้ำ
- แรงแม่เหล็ก
- แรงขับ
- แรงดันน้ำมัน/อากาศ
- แรงเสียดทาน
- ไฟฟ้าสถิต
- แรงตึงผิว
- แรงขยาย/หดตัว
- การย้ายจุดศูนย์ถ่วง (ปรอท)

หลักพื้นฐานในการออกแบบ Karakuri Kaizen

1. ชุดคาน (Lever)

2. กว้าน ล้อ และเพลลา winches, wheels and axles

3. รอก ,ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

4. สปริง (Spring)

5. พื้นเอียง , แรงโน้มถ่วง (Inclined Earth gravity)

6. การเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ (Conversion of the Direction to move)

7. การหมุนส่งถ่ายกำลัง (Rotation Transfer)

8. ของไหล (Fluid)

9. หลักฟิสิกส์อื่นๆ

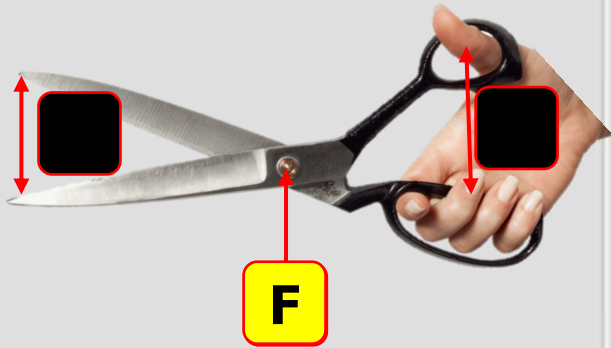
**การแบ่งงานตามตำแหน่งของ
จุดหมุน แรงพยายาม แรงต้านทาน**

คานอันดับ 1

คานอันดับ 2

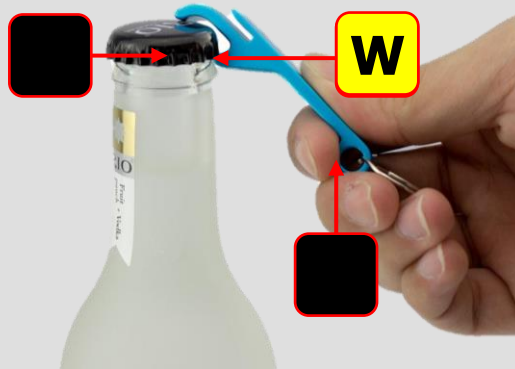
คานอันดับ 3

ใส่ตำแหน่งของแรงพยายาม แรงต้าน และจุดหมุนให้ถูกต้อง

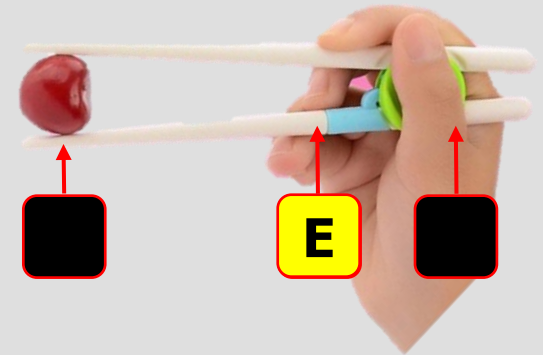
F

จุดหมุน

W

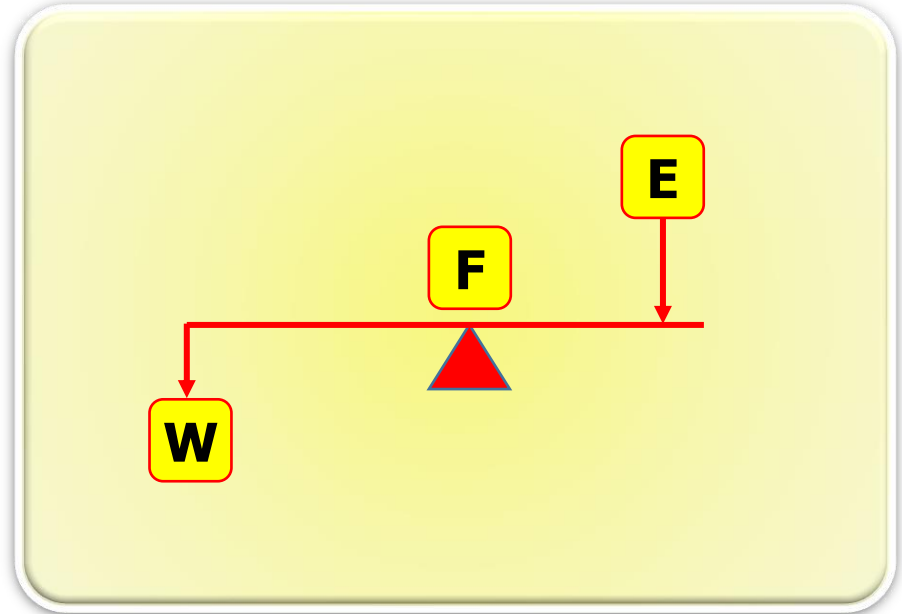
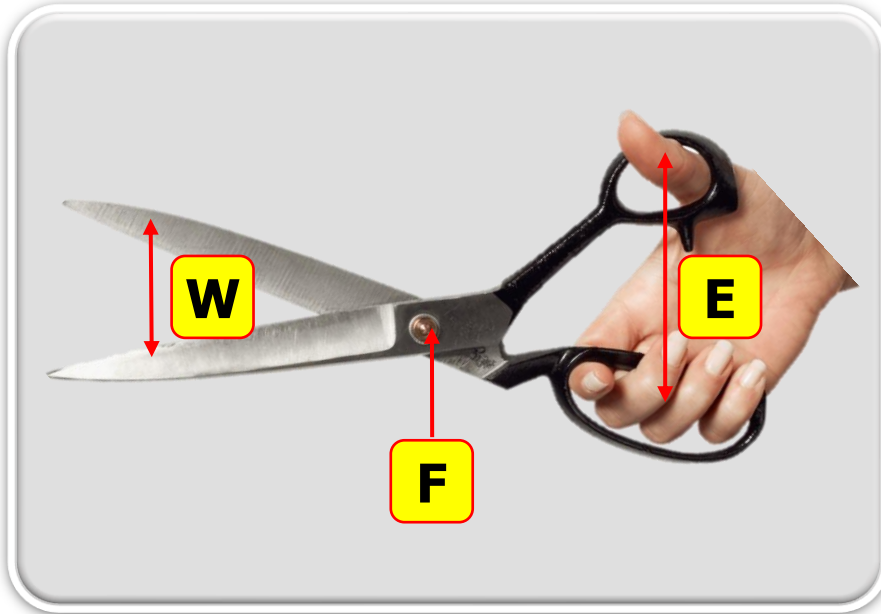
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

คานอันดับ 1 : จุดหมุนอยู่ระหว่างแรงพยายามและแรงต้าน

F

จุดหมุน

W

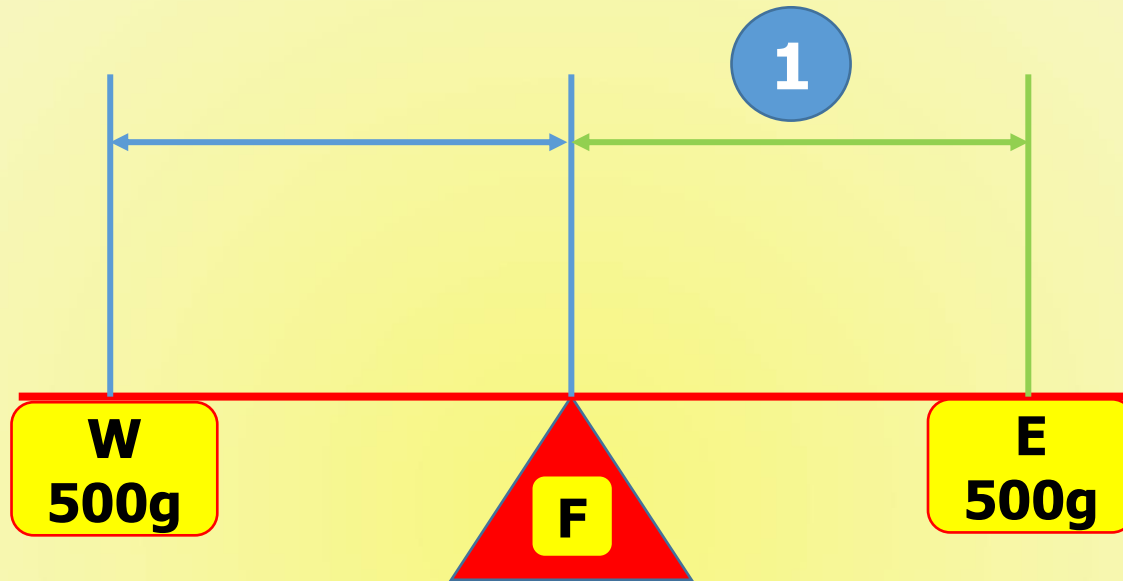
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

การได้เปรียบ ขึ้นกับระยะทางจากจุดหมุน

คานอันดับ 1 : จุดหมุนอยู่ระหว่างแรงพยายามและแรงต้าน

F

จุดหมุน

W

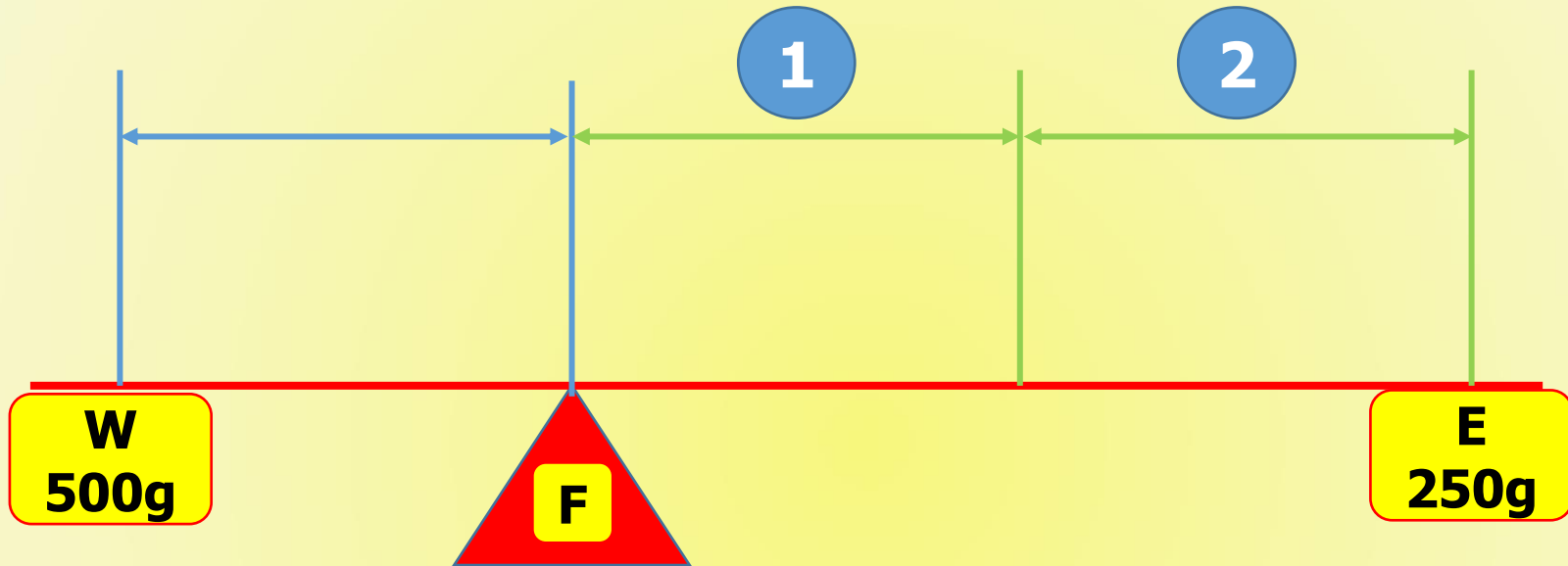
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

การได้เปรียบ ขึ้นกับระยะทางจากจุดหมุน

คานอันดับ 1 : จุดหมุนอยู่ระหว่างแรงพยายามและแรงต้าน

F

จุดหมุน

W

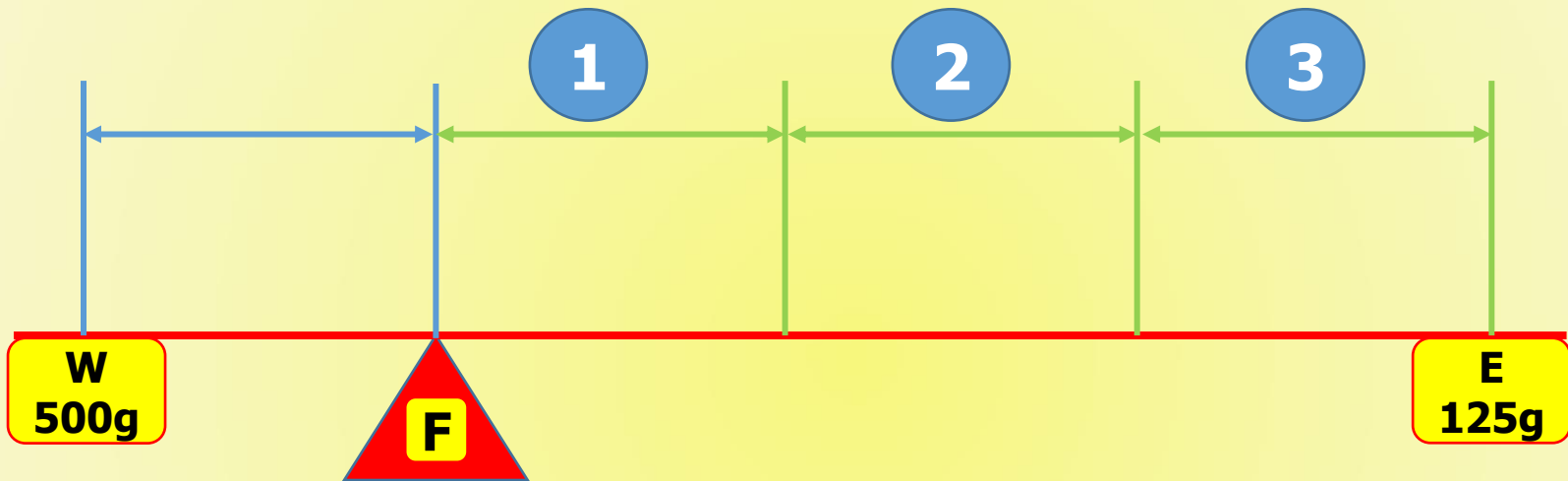
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

การได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง

คานอันดับ 1 : จุดหมุนอยู่ระหว่างแรงพยายามและแรงต้าน

F

จุดหมุน

W

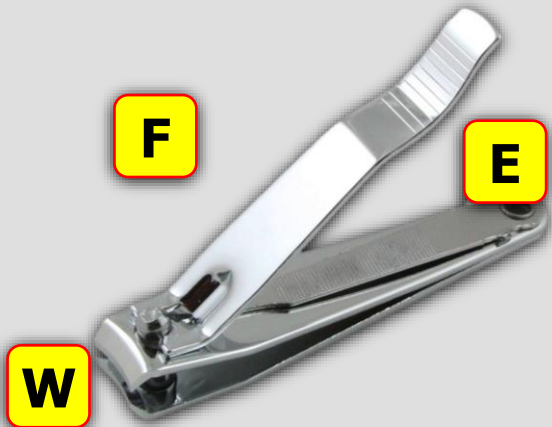
แรงต้านทาน

E

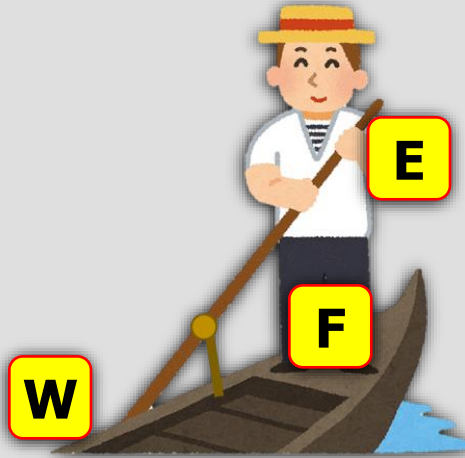
แรงพยายาม

การได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง

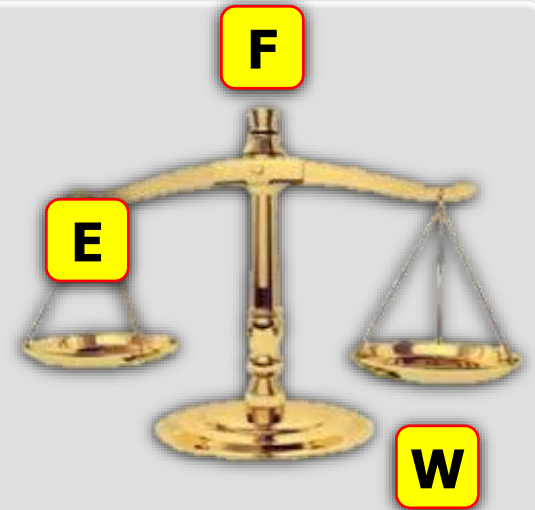
ตัวอย่างของคานอันดับ 1

กรรไกรตัดเล็บ

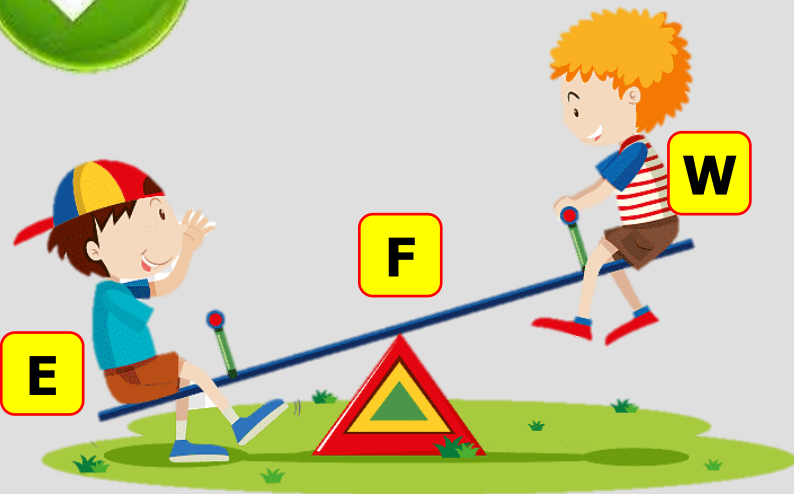

การแจวเรือ

ตาชั่งแบบสองแขน

ภาพใดคือคานอันดับ 1

F

จุดหมุน

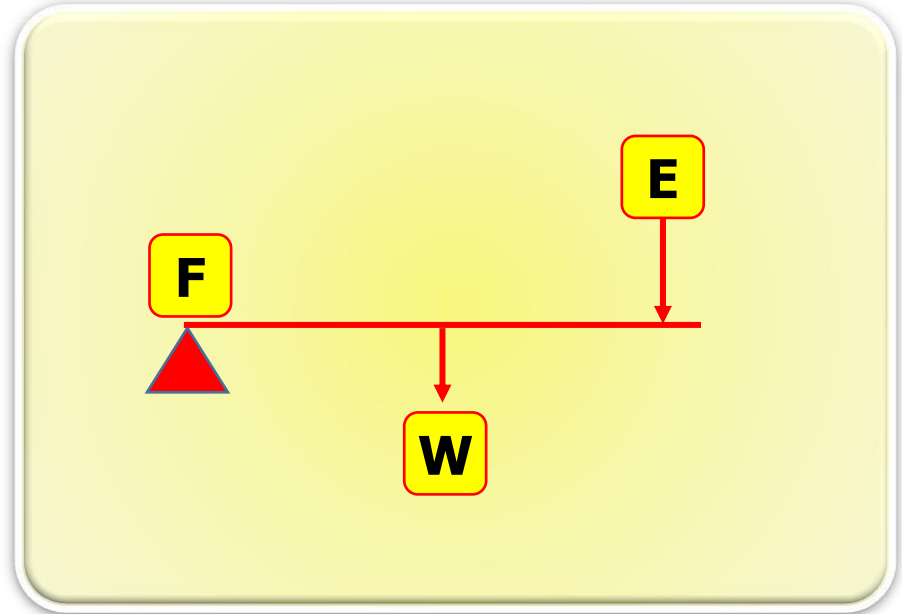
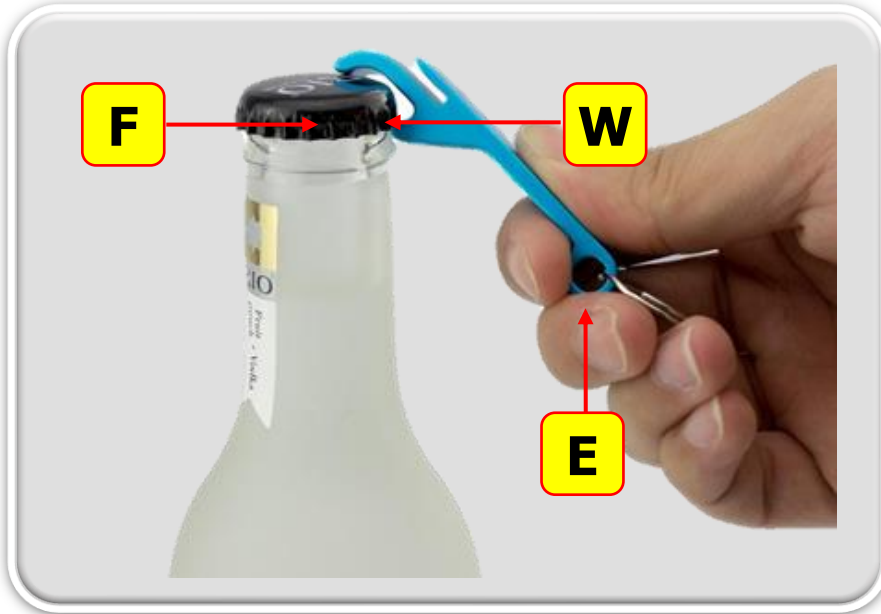
W

แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

คานอันดับ 2 : แรงต้านทานระหว่างจุดหมุนและแรงพยายาม

F

จุดหมุน

W

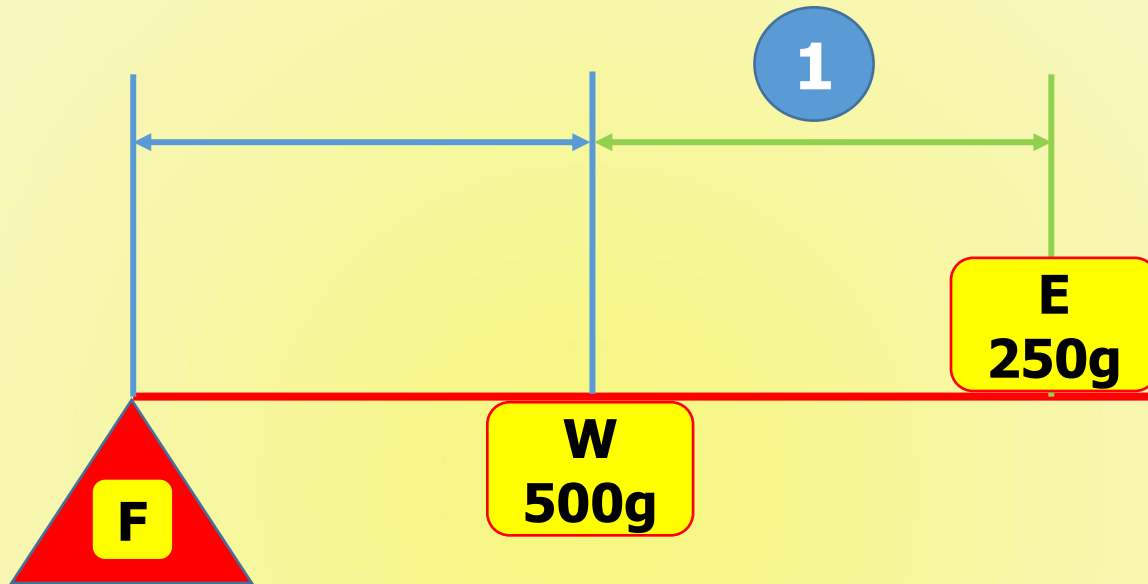
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง

คานอันดับ 2 : แรงต้านทานระหว่างจุดหมุนและแรงพยายาม

F

จุดหมุน

W

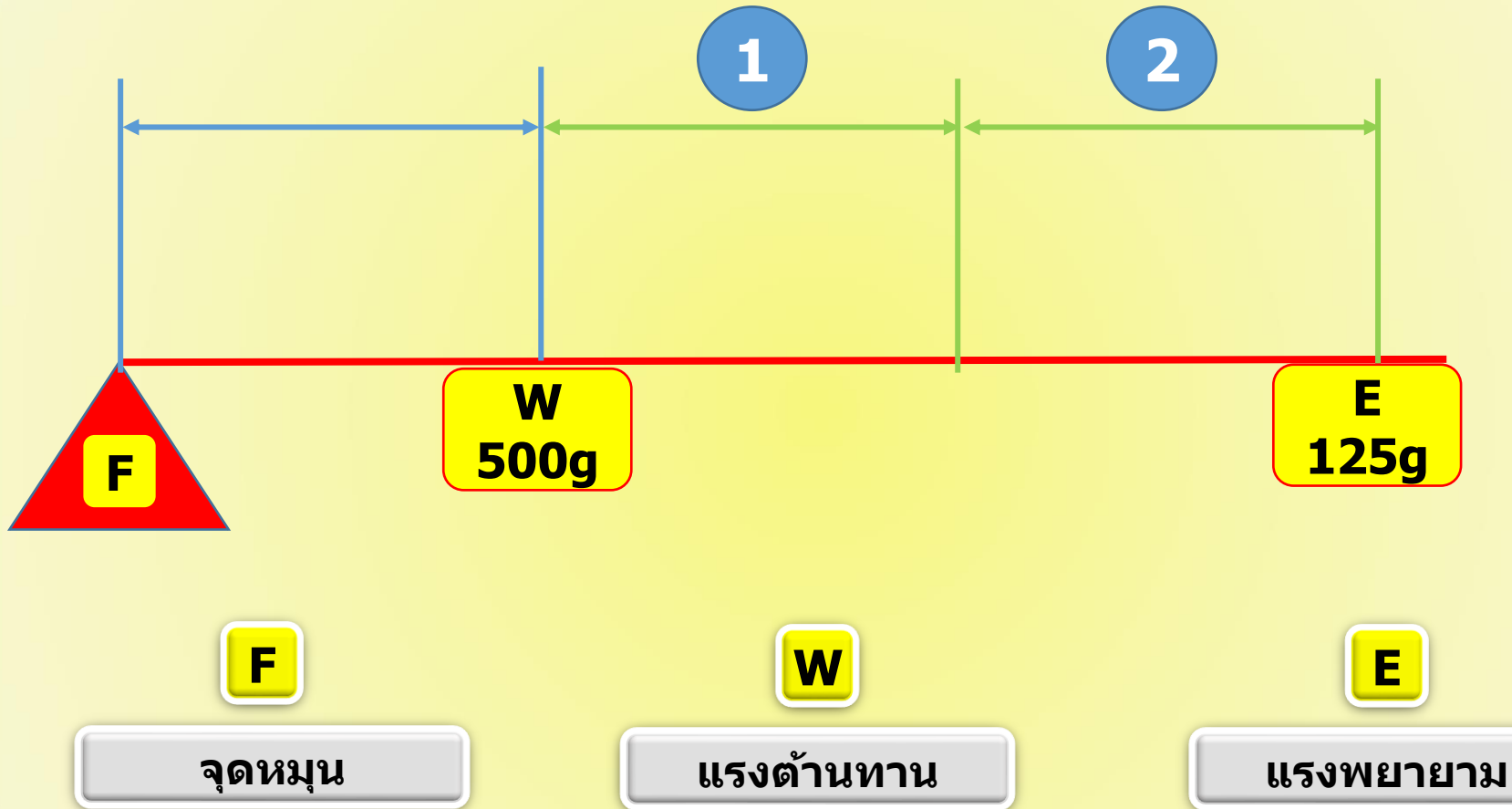
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง

คานอันดับ 2 : แรงต้านทานระหว่างจุดหมุนและแรงพยายาม

ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง

ตัวอย่างของคานอันดับ 2

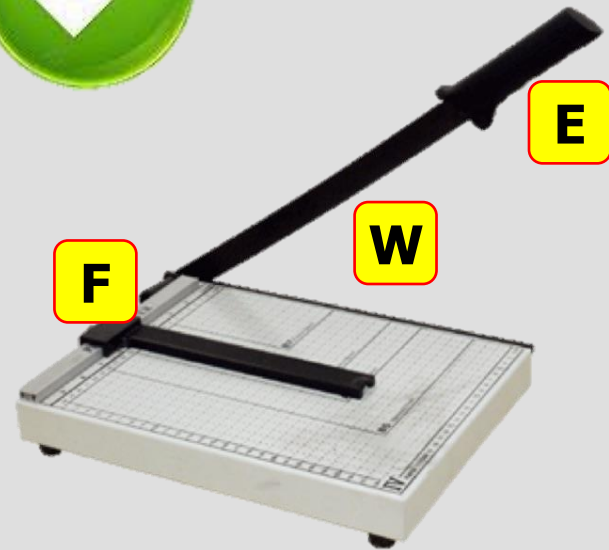
รถเข็นปูน

ภาพใดคือคานอันดับ 2

F

จุดหมุน

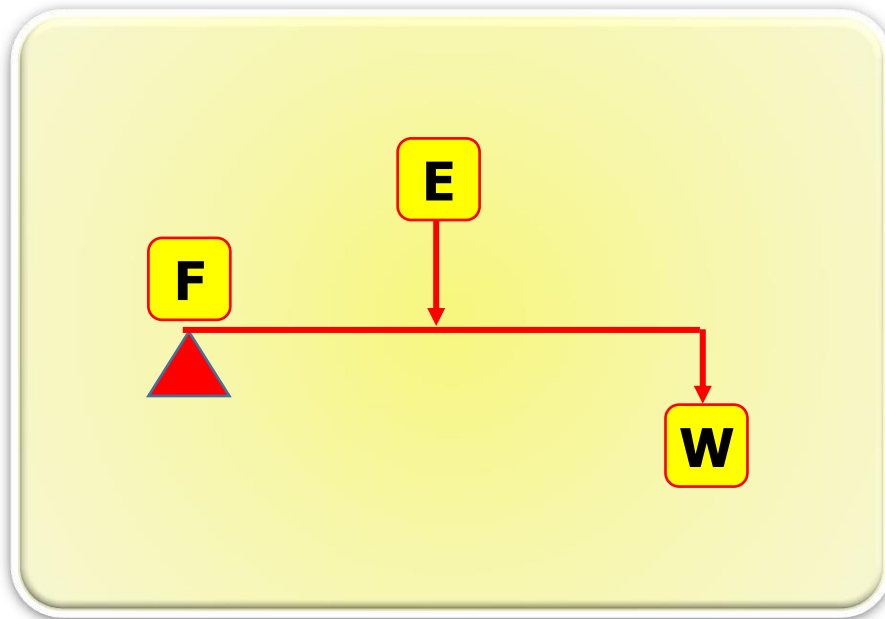
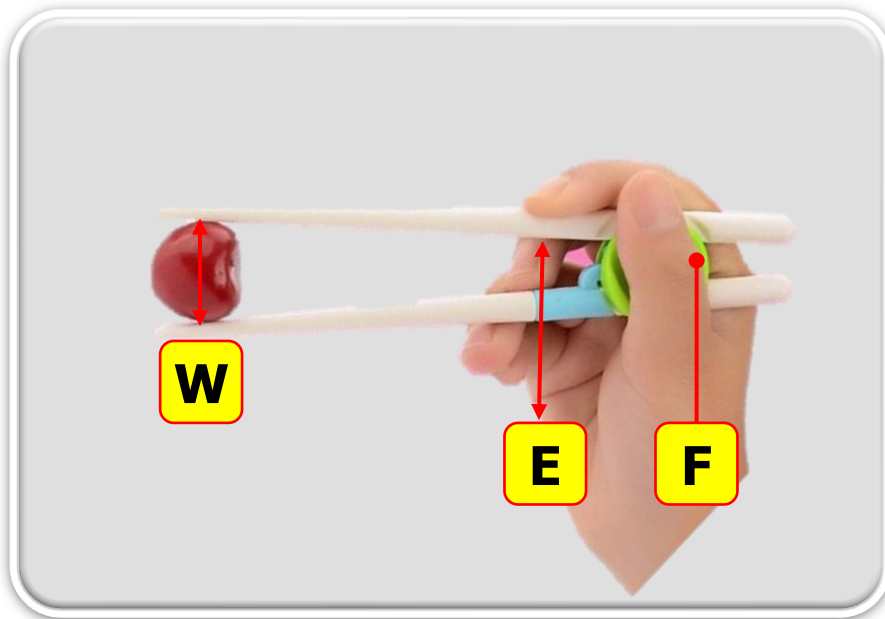
W

แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

คานอันดับ 3 : แรงพยายามอยู่ระหว่างแรงต้านและจุดหมุน

F

จุดหมุน

W

แรงต้านทาน

E

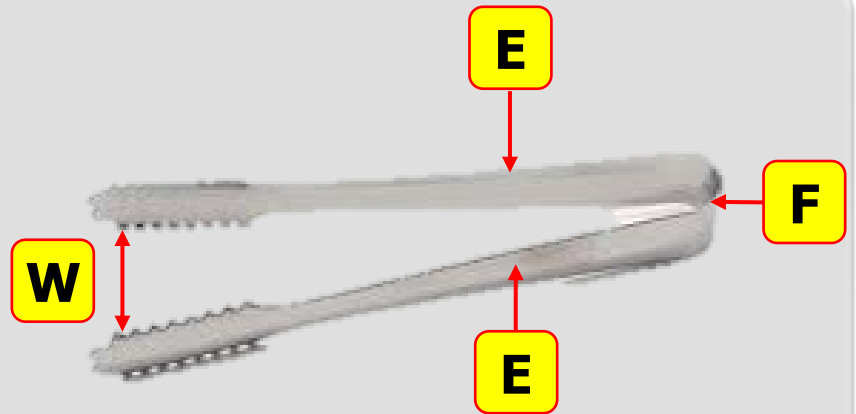
แรงพยายาม

ได้ระยะทาง แต่เสียเปรียบแรง

ตัวอย่างของคานอันดับ 3

ไม้กวาดด้ามยาว

ที่คีบน้ำแข็ง

ภาพใดคือคานอันดับ 3

F

จุดหมุน

W

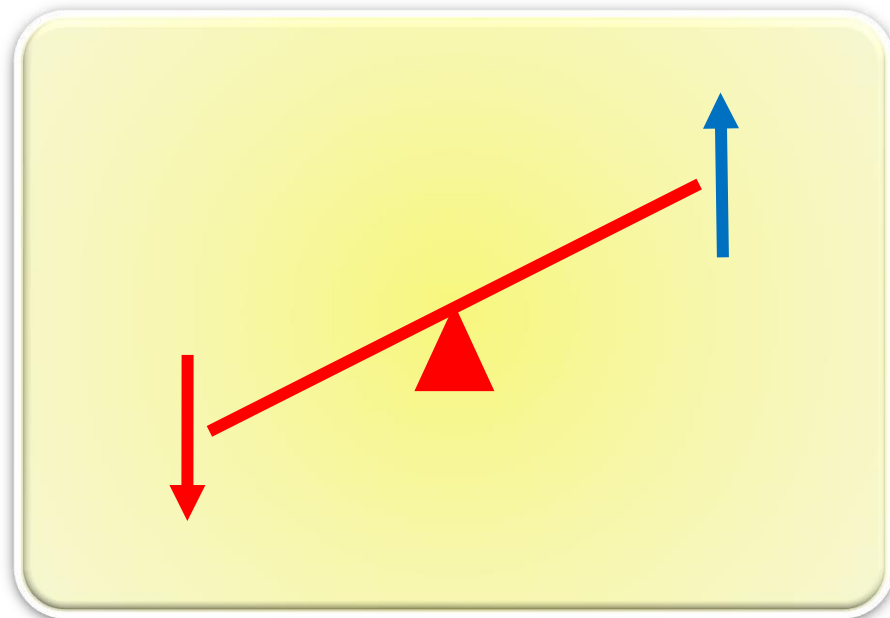
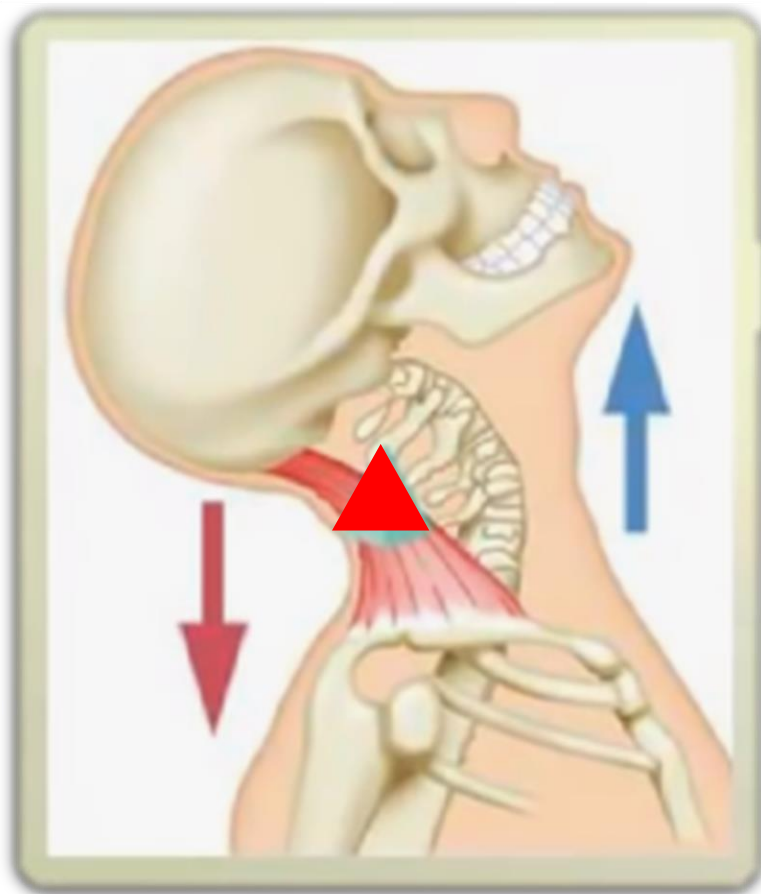
แรงต้านทาน

E

แรงพยายาม

คานประเภทต่างๆในร่างกาย

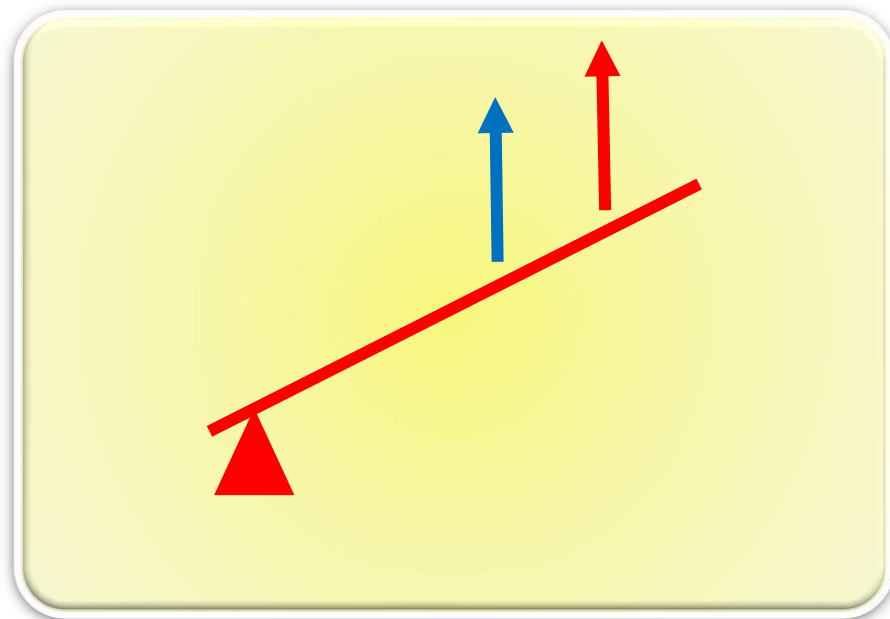
คานประเภทต่างๆในร่างกาย

คานอันดับ 1

เมื่อเราแหงนหน้าขึ้นลง

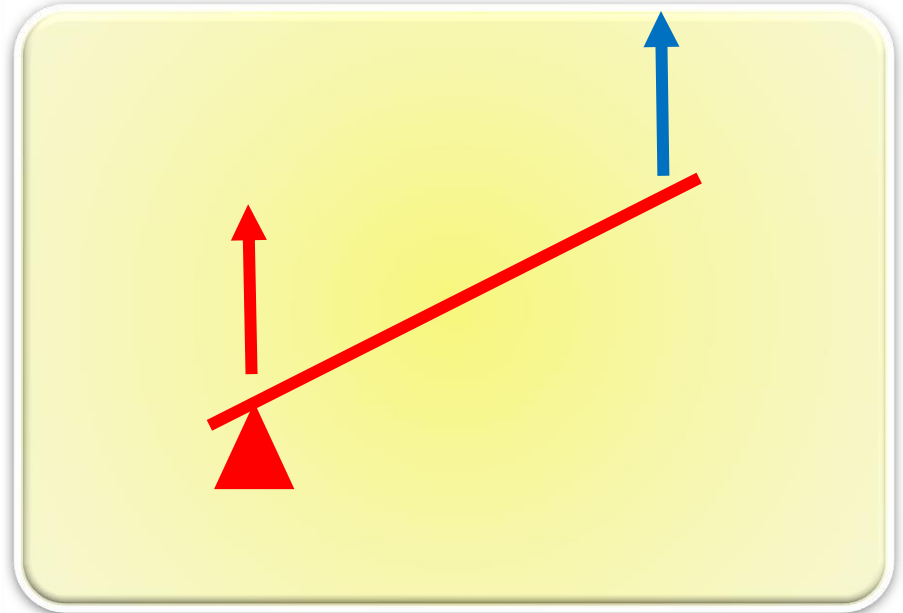
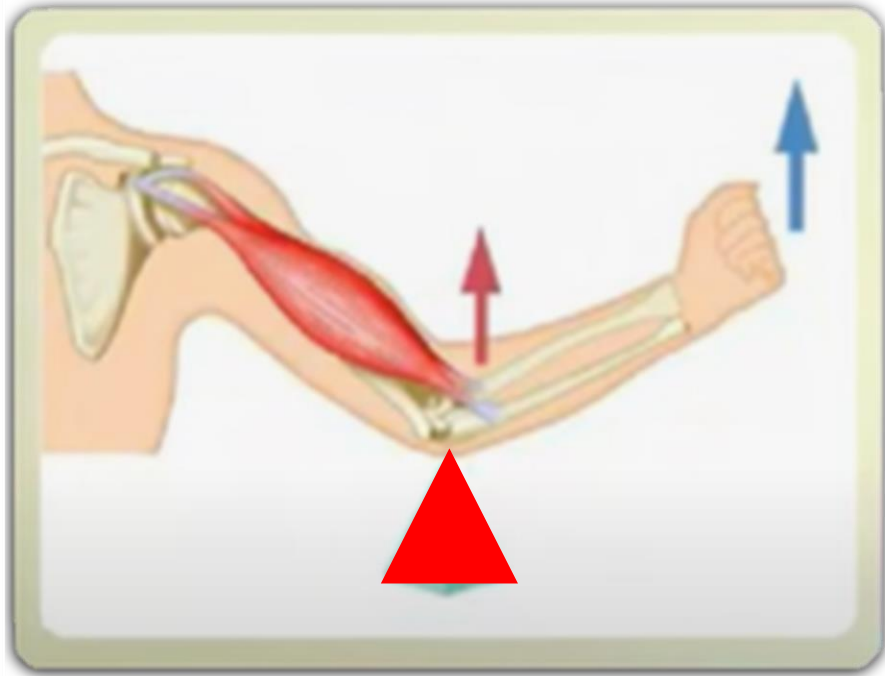
คานประเภทต่างๆในร่างกาย

คานอันดับ 2

การเขย่งเท้า

คานประเภทต่างๆในร่างกาย

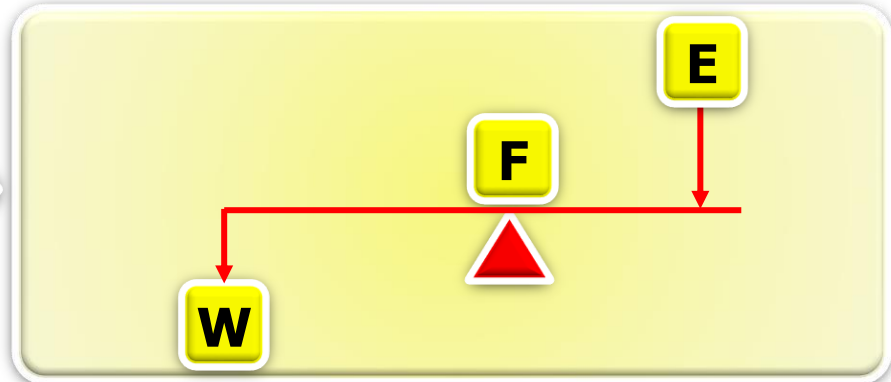
คานอันดับ 3

การงอข้อศอก

สรุปเรื่อง คาน

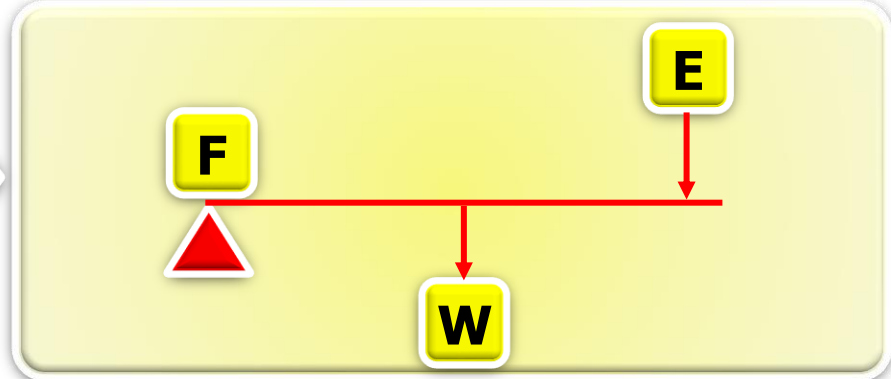
คานอันดับ 1

นิยาม : จุดหมุนอยู่ระหว่างแรง
พยายามและแรงต้าน
สิ่งที่ได้ : การได้เปรียบ ขึ้นกับ
ระยะทางจากจุดหมุน

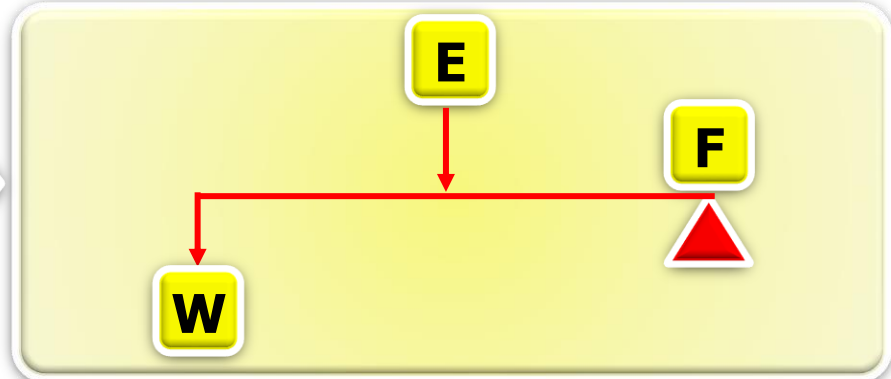
คานอันดับ 2

นิยาม : แรงต้านทานระหว่างจุด
หมุนและแรงพยายาม
สิ่งที่ได้ : ได้เปรียบแรง แต่เสีย
ระยะทาง

คานอันดับ 3

นิยาม : แรงพยายามอยู่ระหว่าง
แรงต้านและจุดหมุน
สิ่งที่ได้ : ได้ระยะทาง แต่
เสียเปรียบแรง

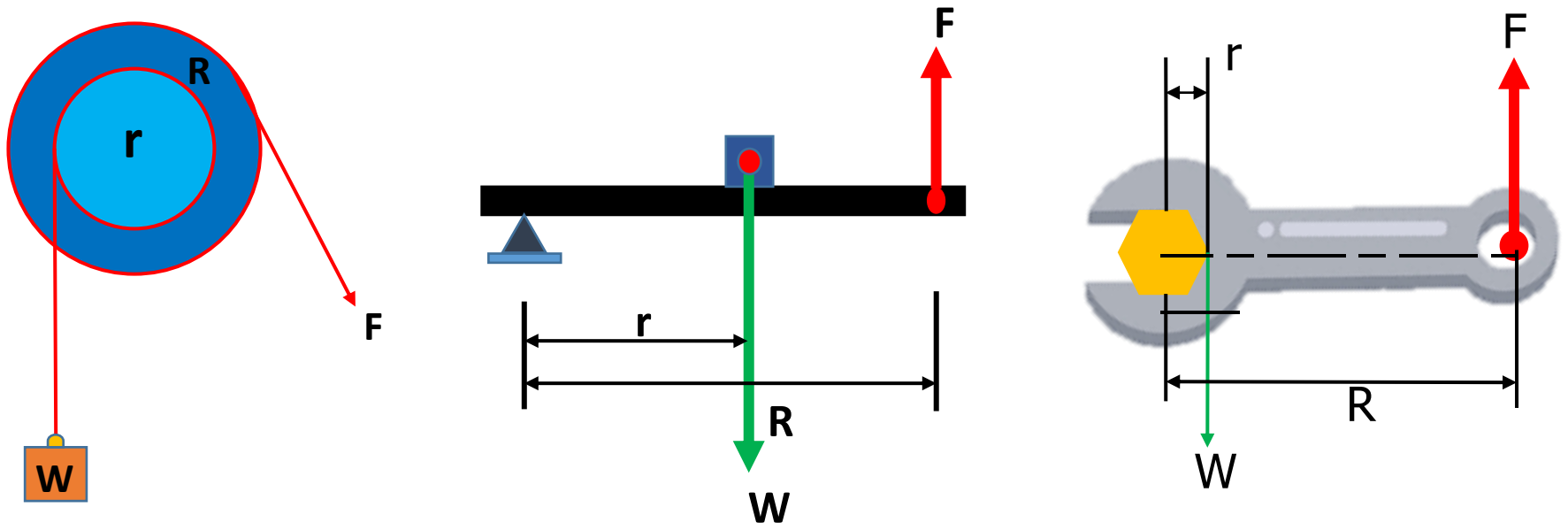
Workshop

ให้ทุกคนยกตัวอย่างการใช้दान
ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
दानทั้ง 3 แบบ
"มาแบบละ 1 ตัวอย่าง"

หลักพื้นฐานในการออกแบบ Karakuri Kaizen

2. กว้าน ล้อ และเพลา Winch

ใช้หลักการเดียวกันกับคานงัด แต่เป็นแบบหมุน ยังมีรัศมีในการหมุนมากเท่าไร จะยิ่งผ่อนแรงมากขึ้น

ออกแรงน้อย โดยใช้ระยะทางมาก = ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะเคลื่อนที่

หลักพื้นฐานในการออกแบบ Karakuri Kaizen

2. กว้าน ล้อ และเพลา Winch

ส่วนมือ

2.1) กลไกของกว้าน : ด้านจับของส่วนมือหมุนในระยะที่มากกว่าตัวตอกส่วนที่อยู่ตรงกลาง ดังนั้นส่วนที่เป็นคมเจาะของปลายตอกส่วนจึงมีแรงในการหมุนมากกว่าที่ด้าม

ที่ตัดเหล็ก

2.2) ต่อด้ามต่อยาวที่ปลายเพลาหมุนเพื่อผ่อนแรงหมุน

พวงมาลัยรถยนต์

2.3) พวงมาลัย : ระยะทางหมุนพวงมาลัยมากกว่าระยะทางหมุนเพลาผ่อนแรงหมุนได้

3. รอก ,ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

1. รอกเดี่ยวตายตัว

2. รอกเดี่ยวเคลื่อนที่

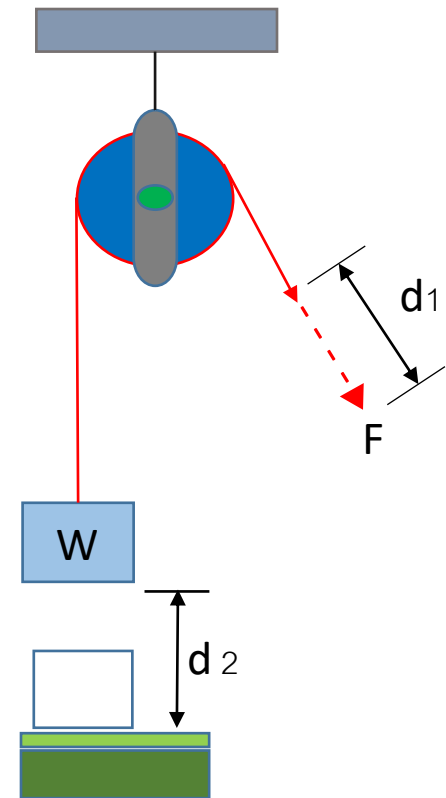
3. รอกพวง

รอก , ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

3.1 รอกเดี่ยวตายตัว

รอกเดี่ยวตายตัวคือรอกที่มีรอก 1 ตัวขณะที่รอกแกนของรอกจะไม่ขยับขึ้นลงหรือซ้ายขวาแกนมันจะอยู่คงที่ตายตัวอันนี้เขาเรียกว่ารอกเดี่ยวตายตัวจะใช้กับงานลักษณะที่ต้องการการเปลี่ยนทิศทางเคลื่อนที่อย่างเช่น การขนปูน, การชักธงชาติขึ้นสู่ยอดเสา

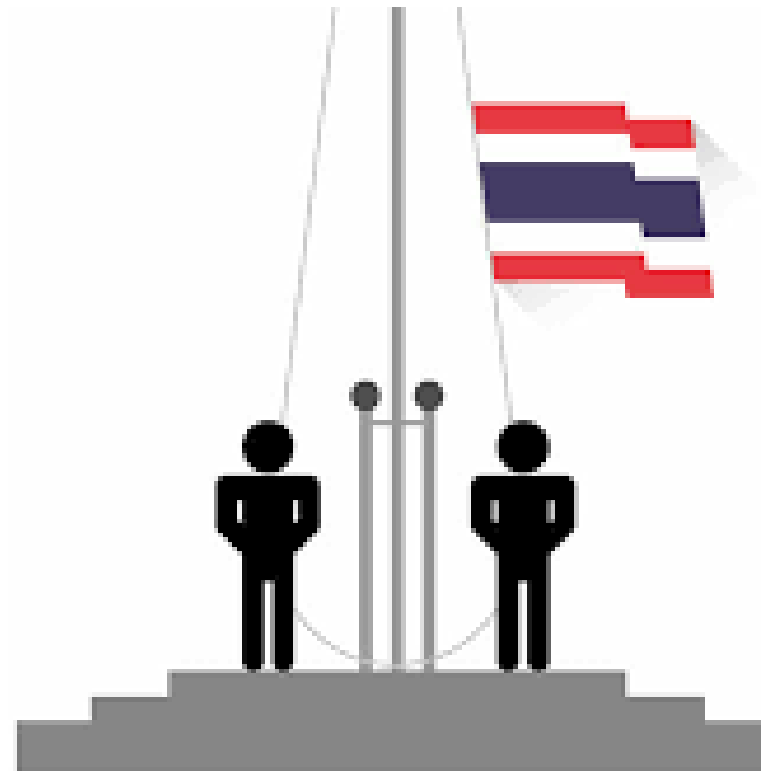
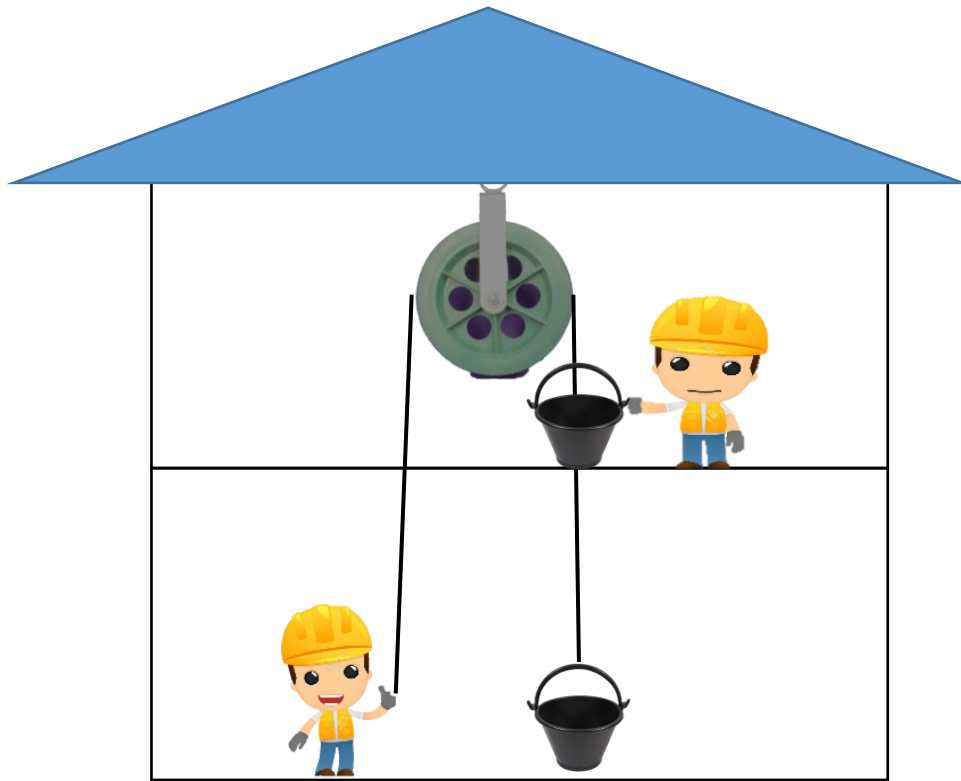
รอกเดี่ยวตายตัว

ช่วยเปลี่ยนทิศทางแต่ไม่ผ่อนแรง

รอก , ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

ตัวอย่าง รอกเดี่ยวตายตัว

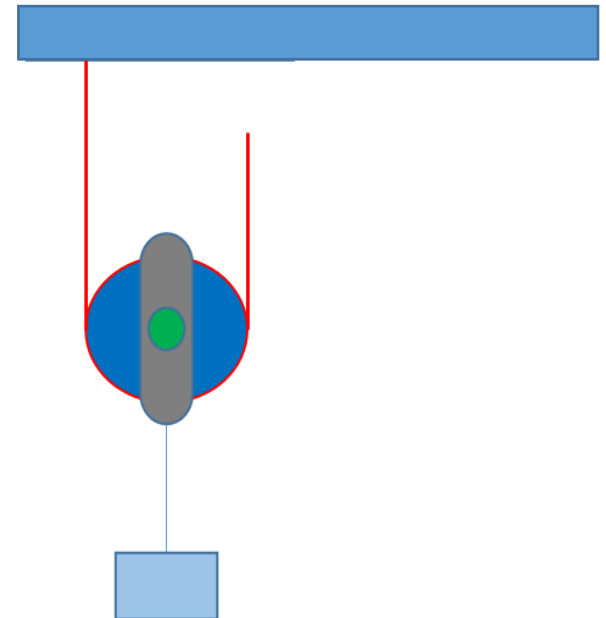
ช่วยเปลี่ยนทิศทางแต่ไม่ผ่อนแรง

รอก , ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

3.2 รอกเดี่ยวเคลื่อนที่

รอกเดี่ยวเคลื่อนที่เดี่ยวเครื่องที่ก็คือรอกที่ตัวลอกเนี่ยเคลื่อนขึ้นลงโดยอิสระต่างจากตัวแรกนะ ครั้นตัวแรกเป็นโรคเดี่ยวที่ยึดติดอยู่กับที่ไม่สามารถเคลื่อนที่ได้รอบที่ 2 เป็นรอกเดี่ยวเคลื่อนที่คือตัวรอกเคลื่อนที่ขึ้นลง

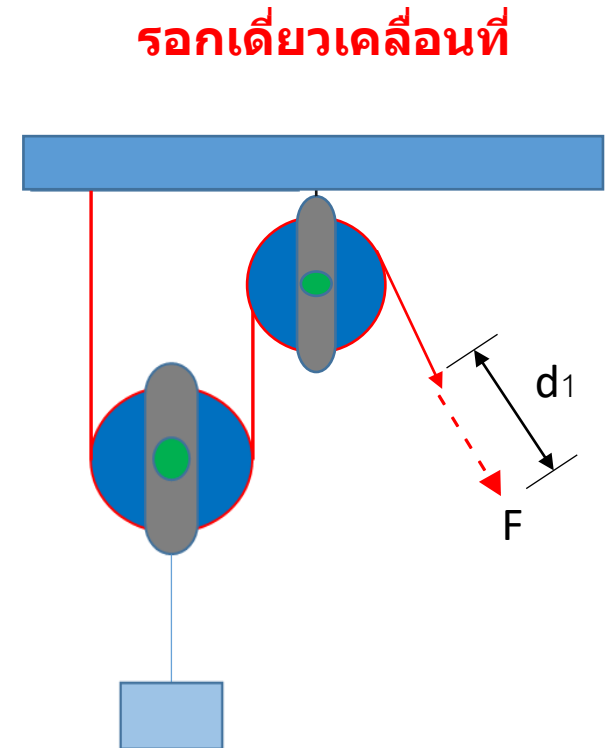
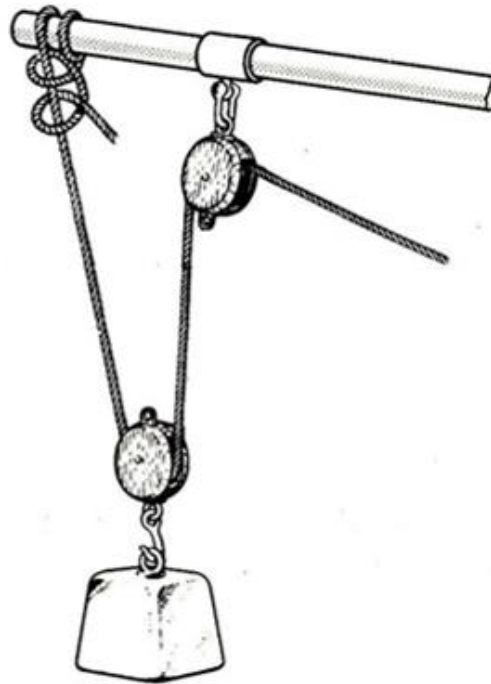
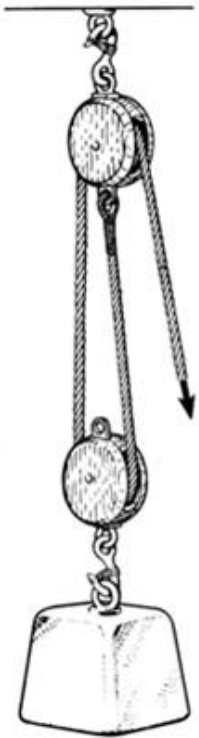
รอกเดี่ยวเคลื่อนที่

ช่วยผ่อนแรงครึ่งหนึ่งของน้ำหนัก

รอก , ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

ตัวอย่าง รอกเดี่ยวเคลื่อนที่

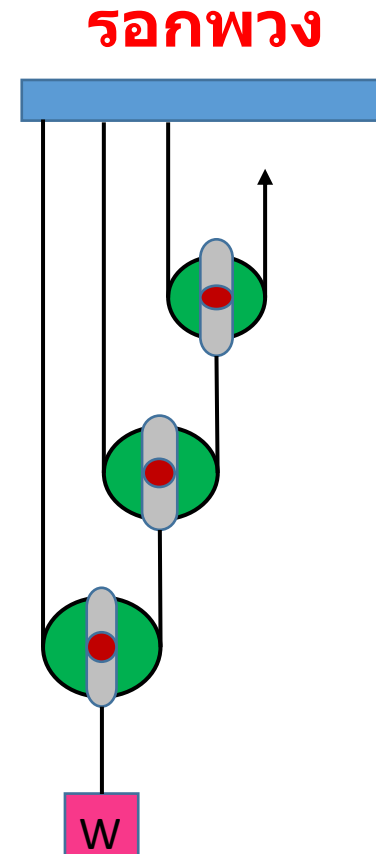
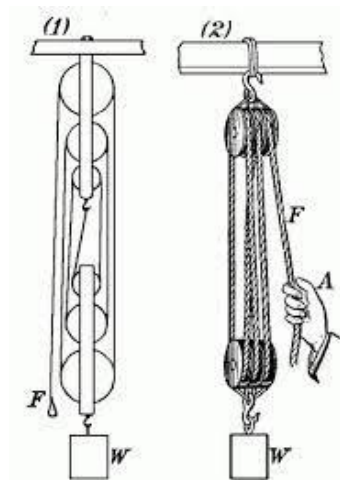
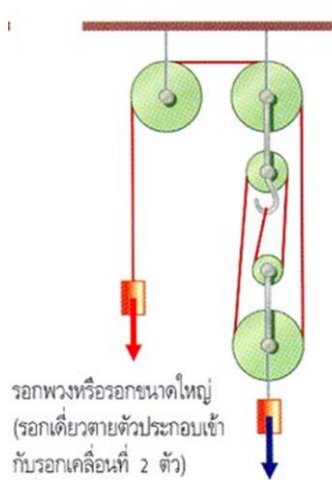

ช่วยผ่อนแรงครึ่งหนึ่งของน้ำหนัก

รอก , ถ่วงน้ำหนัก (Pulley & Weight balance)

3.3 รอกพวง

รอกพวงคือการนำรอกเดี่ยวหลายๆตัวมาเรียงต่อกันทั้งรอกเดี่ยวเคลื่อนที่รอกเดี่ยวตายตัวมาเรียงว่าผูกต่อกันเพื่อให้เกิดการเคลื่อนที่เพื่อให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบในแง่ของแรงก็แล้วแต่ รอกพวงจะมีหลายลักษณะหลายแบบดังตัวอย่างในรูปนี้ชุดนี้เป็นการสาธิตการทำงานของรอกพวง

ช่วยผ่อนแรงในการทำงาน โดยมีเชือกคล้องรอกทุกตัว ซึ่งช่วยให้สามารถผ่อนแรงได้มาก

Workshop

ให้ทุกคนยกตัวอย่างการใช้รอกกับ
กวางที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
"กลุ่มละ 1 ตัวอย่าง"

ระบบรอก(PULLEY)

ระบบรอกที่พบเห็นได้ชีวิตประจำวัน เช่น การใช้รอกยกของขึ้นที่สูง, เครื่องงานก่อสร้าง, กว้านยกของรถหรือของหนักมาก

4. สปริง(Spring)

สปริง คือ ขดสปริง หมายถึง **Coil Spring** เป็นขดลวดที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดต่างๆ ขดเป็นวง รูปทรงกระบอก โดยทั่วไปหมายถึงการยืดหด ยวบ หรือขยายตัวของอุปกรณ์ เรียกว่า สปริง

สปริง (Spring)

1. ดัน รับแรงกระทำ

2. เหนียว รឹង ขึ้นส่วน

3. สะสมพลังงาน

4. ชั่งน้ำหนัก

1. ดัน รับแรงกระแทก

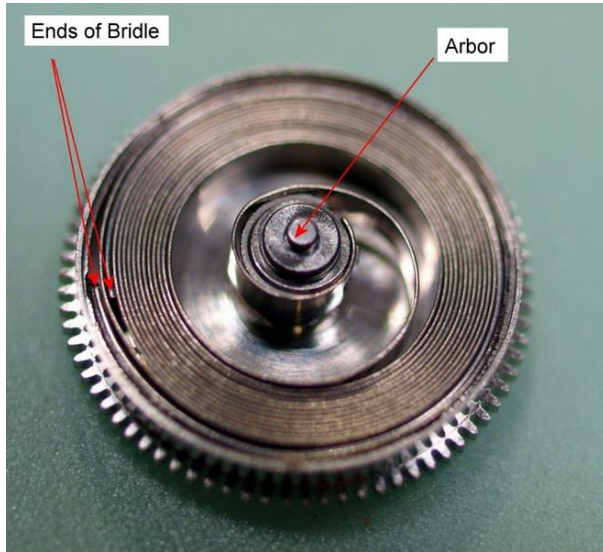
ดัน รับแรงกระแทก เช่น ระบบกันสะเทือนรถยนต์

2. ดันหรือเหนียวรังขึ้นส่วน

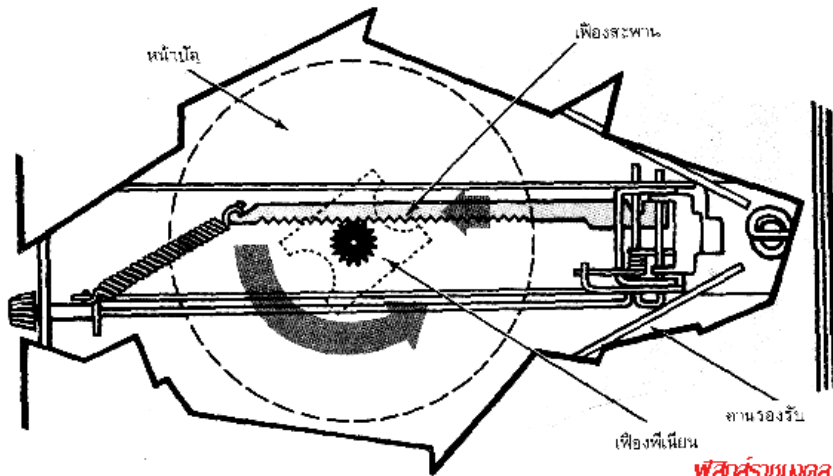
เหนียวรังขึ้นส่วน เช่น ล็อคขาตั้งจักรยาน

3. สะสมพลังงาน

สะสมพลังงาน เช่น ลานขั้วเข็มนาฬิกา, ตลับเมตร

4. ชั่งน้ำหนัก

รูปที่ 4 การทำงานของกลไกแสดงน้ำหนักบนหน้าชั่ง

พิสิศาธรรมดล

ชั่งน้ำหนัก เช่น ตาชั่งสปริง

สรุป สปริง (Spring)

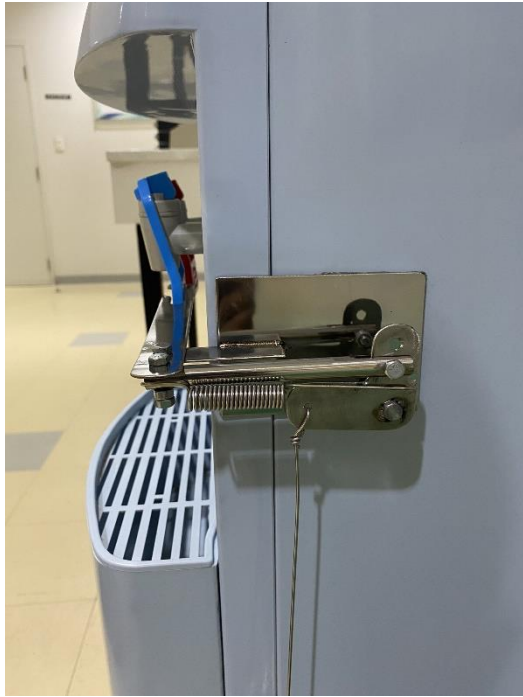
1. ดัน รับแรงกระทำ เช่น ระบบกันสะเทือนรถยนต์

2. เหนียวรับชิ้นส่วน เช่น ล็อคขาตั้งจักรยาน

3. สะสมพลังงาน เช่น ลานขับเคลื่อนนาฬิกา

4. ชั่งน้ำหนัก เช่น ตาชั่งสปริง

ตัวอย่าง ที่กดน้ำสปริง (Spring)

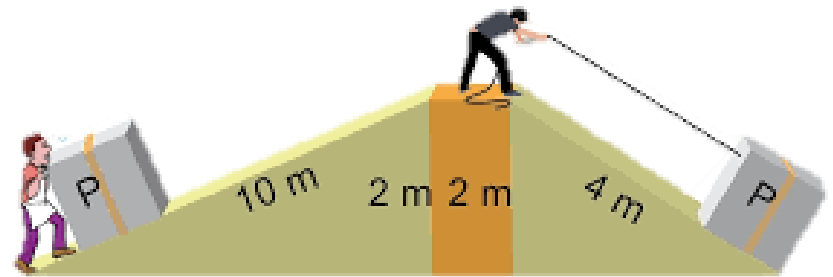
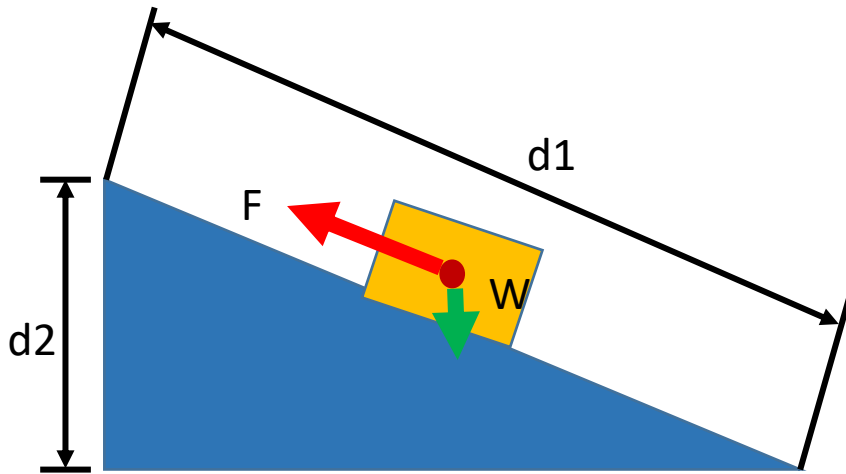

Workshop

ให้ทุกคนยกตัวอย่างการใช้สปริง
แต่ละแบบที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน
"กลุ่มละ 1 ตัวอย่าง"

5. พื้นเอียง , แรงโน้มถ่วง (Inclined Earth gravity)

กลไกการเคลื่อนที่จากที่สูงลงสู่ที่ต่ำโดยอาศัยแรงโน้มถ่วงของโลก

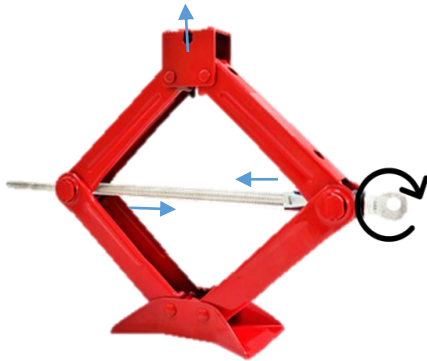
แรงในการไหลมาก ไหลเร็ว = มวลมาก x มุมเอียงมาก
แรงในการไหลน้อย ไหลช้า = มวลน้อย x มุมเอียงน้อย

ช่วยอำนวยความสะดวกและช่วยผ่อนแรงในการขนย้ายสิ่งของขึ้นหรือลงจากยานพาหนะ ลงจากที่สูง

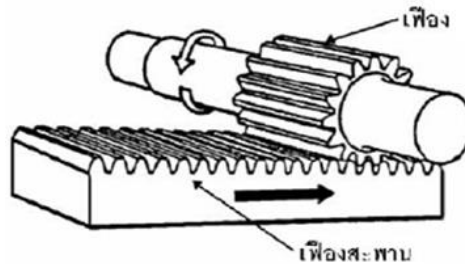
6.การเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ (Conversion of the Direction to move)

เปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่จากการหมุนเป็นแนวเส้นตรง หรือ เปลี่ยนทิศจาก
วิ่งตรงไปในแนวขวางซ้าย บนล่าง เป็นต้น เช่น ข้อเหวี่ยง เฟือง สกรูขับ และข้อต่อ

การหมุนเป็นแนวขึ้นลงและ
ซ้ายขวา

การหมุนเป็นแนวตรง

การหมุนเป็นแนวขึ้นลง

“เมื่อเราออกแรงกระทำการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่”

ตัวอย่าง การเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนไหวที่

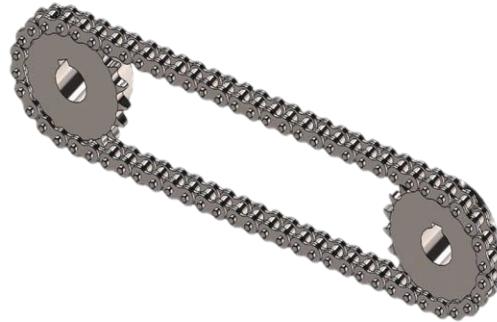

7. การหมุนส่งถ่ายกำลัง (Rotation Transfer)

ใช้ในการทดความเร็วรอบและเพิ่มความได้เปรียบเชิงกล ที่พบเห็น
มากได้แก่การใช้อุปกรณ์

เฟือง
(Gear)

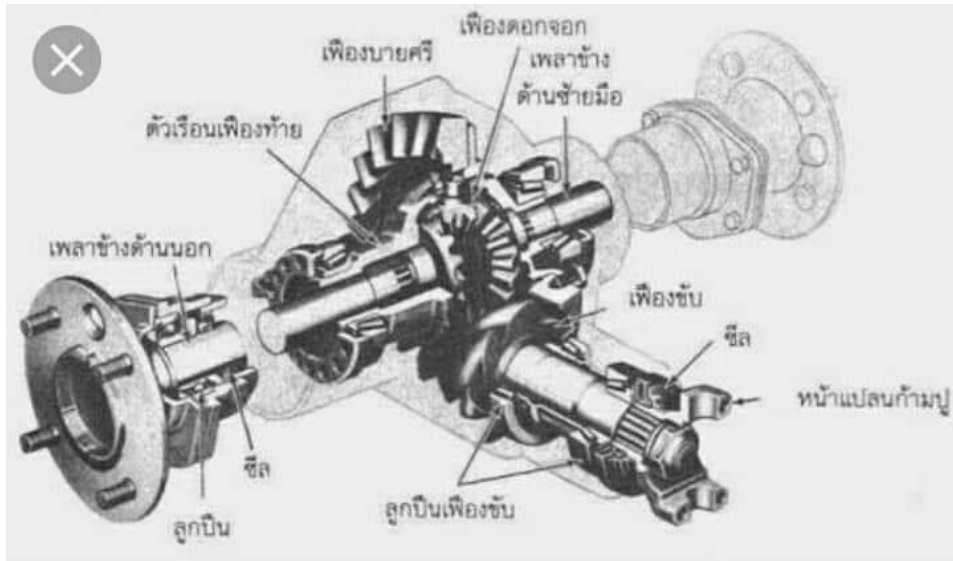
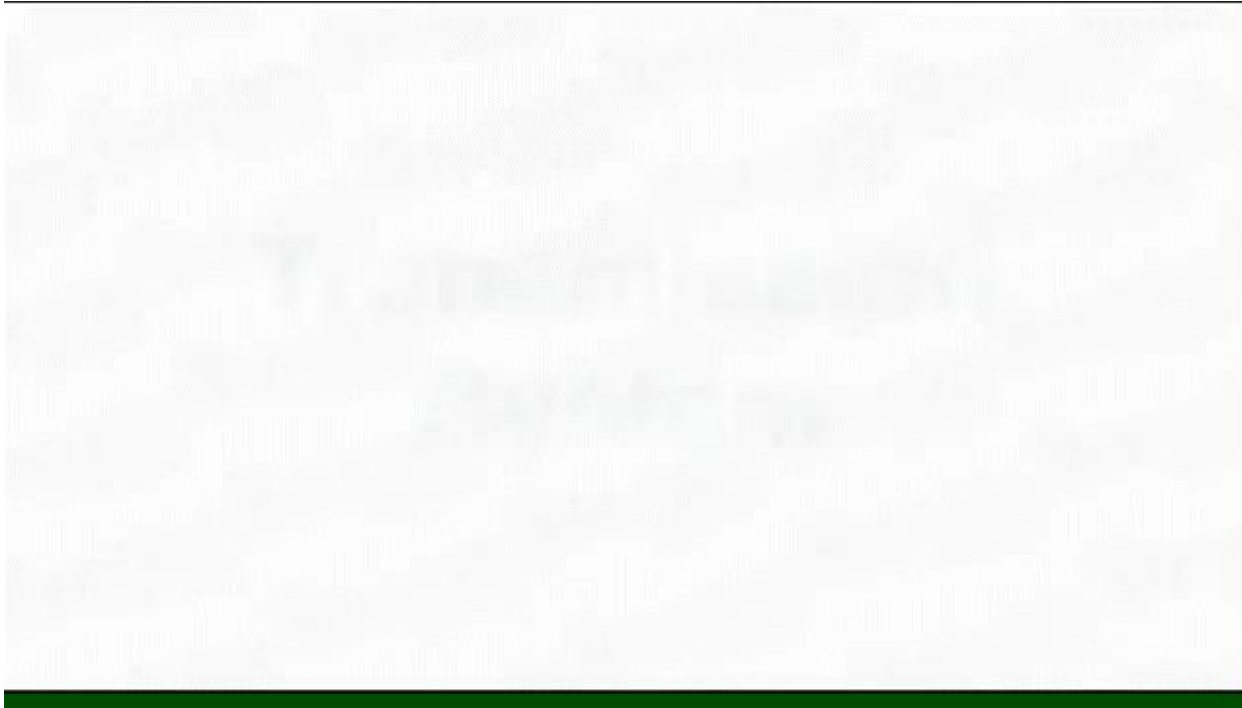
โซ่และจานโซ่
(Chain&Sprocket)

สายพานและล้อขับ
(Belt&Pulley)

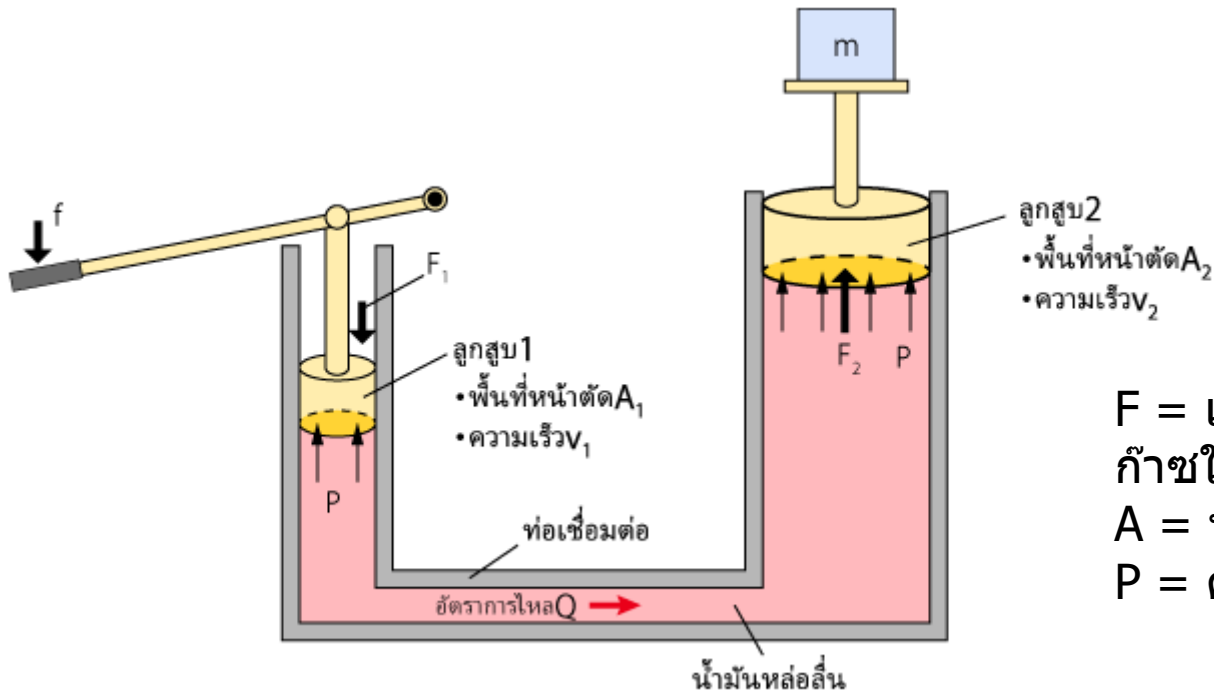
“ ใช้เพิ่มความเร็วยรอบหรือเพิ่มความได้เปรียบเชิงกล ”

ตัวอย่าง การหมุนส่งถ่ายกำลัง (Rotation Transfer)

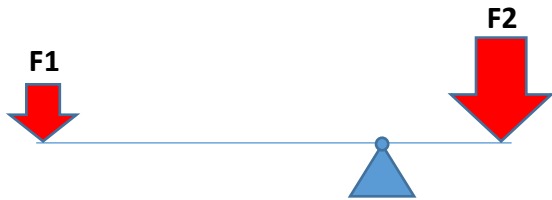

8. ของไหล (Fluid)

กลไกของไหล ทั้งของเหลว และ ก๊าซ ความดันที่ ความสูงเท่ากัน
ย่อมมีความดันเท่ากัน

$P = F/A$
 $F =$ แรงที่กระทำกับของเหลวหรือ
ก๊าซในทิศตั้งฉาก (N)
 $A =$ พื้นที่หน้าตัด (m ยกกำลัง 2)
 $P =$ ความดัน (Mpa)

ออกแรงน้อย ยกของหนักพื้นที่หน้าตัดมาก = ยกของหนักมาก พื้นที่หน้าตัดน้อย

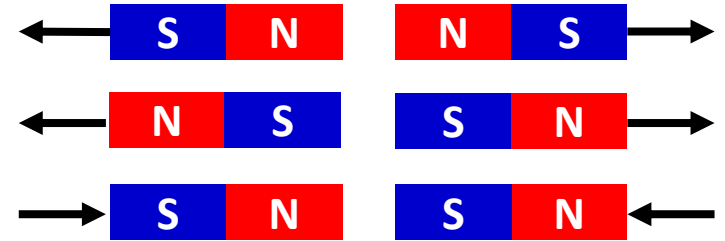
8.1 กาลักน้ำและความดันของไหล

9. หลักฟิสิกส์อื่นๆ

9.1 แม่เหล็ก

กลไกแม่เหล็กใช้ประโยชน์จากคุณสมบัติการดูดและการผลักกันของแม่เหล็กในกรณีที่ติด แยกหรือยึดสิ่งของขนาดเล็ก ที่เป็นโลหะเพื่อเพิ่มความสะดวกรวดสบายในการทำงาน

“ ขั้วต่างกัน ดูดกัน ขั้วเหมือนกัน ผลักกัน ”

9.1 แม่เหล็ก

หลังปรับปรุง

(ติดแม่เหล็กดูดชิ้นมาทีละตัว)

(อุปกรณ์ที่ใช้ชั่วคราวทดลองใช้อยู่)

9. หลักฟิสิกส์อื่นๆ

9.2 การลดเสียดทาน

หลักพื้นฐานในการออกแบบ Karakuri Kaizen

1 ชุดคาน

- 1.1 คานระดับที่ 1 การได้เปรียบ ขึ้นกับระยะทางจากจุดหมุน
- 1.2 คานระดับที่ 2 ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะทาง
- 1.3 คานระดับที่ 3 ได้ระยะทาง แต่เสียเปรียบแรง

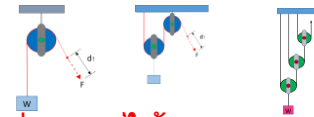

2. กว้าน ล้อ และเพลลา Winch

ออกแรงน้อย โดยใช้ระยะทางมาก = ได้เปรียบแรง แต่เสียระยะเคลื่อนที่

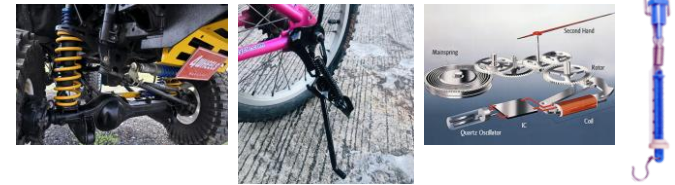
3. รอก

- 3.1 รอกเดี่ยวตายตัว ช่วยเปลี่ยนทิศทางแต่ไม่ผ่อนแรง
- 3.2 รอกเดี่ยวเคลื่อนที่ ช่วยผ่อนแรงครึ่งหนึ่งของน้ำหนัก
- 3.3 รอกพวง ช่วยผ่อนแรง โดยมีเชือกคล้องรอกทุกตัว ซึ่งช่วยให้สามารถผ่อนแรงได้มาก

4. สปริง (Spring)

- 4.1 รับแรงกระแทก เช่น ระบบกันสะเทือนรถยนต์
- 4.2 ดันหรือเหนี่ยวรั้งชิ้นส่วน เช่น ล็อคขาตั้งจักรยาน
- 4.3 สะสมพลังงาน เช่น ลานขยับเขินนาฬิกา
- 4.4 ชั่งน้ำหนัก เช่น ดาชิ่งสปริง

5. พื้นเอียง , แรงโน้มถ่วง (Inclined Earth gravity)

ช่วยอำนวยความสะดวกและช่วยผ่อนแรงในการขนย้ายสิ่งของขึ้นหรือลงจากยานพาหนะ ลงจากที่สูง

6. การเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่ (Conversion of the Direction to move)

เมื่อเราออกแรงกระทำการเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่

7. การหมุนส่งถ่ายกำลัง (Rotation Transfer)

ใช้เพิ่มความเร็วรอบหรือเพิ่มความได้เปรียบเชิงกล

8. ของไหล (Fluid)

ออกแรงน้อย โดยใช้ระยะทางมาก ยกของหนักมาก แต่ได้ระยะทางน้อย

9. หลักฟิสิกส์อื่นๆ

- 9.1 แม่เหล็ก
- 9.2 การลดเสียดทาน